

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisusarja 10/2017

Maaseutupolitiikan neuvoston MANEn vuosikertomus 2016

Maa- ja metsätalousministeriö

ISBN Nid.: 978-952-453-965-4

ISBN PDF: 978-952-453-966-1

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto, Tietotuki- ja julkaisuyksikkö, Anja Järvinen

Kannen kuvat: @MMM kuva-arkisto, Hannu Vallas, Riitta Supperi sekä @Maaseutupolitiikka ja @Maaseutuverkosto,
Lietso Oy

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Maa- ja metsätalousministeriö Ruokaosasto	2017	
Tekijät	Maaseutupolitiikan neuvosto MANE, Christell Åström		
Julkaisun nimi	Maaseutupolitiikan neuvoston MANEn vuosikertomus 2016		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2017:10		
Diaari/hankenumero	–	Teema	–
ISBN painettu	978-952-453-965-4	ISSN painettu	1238-2531
ISBN PDF	978-952-453-966-1	ISSN PDF	1797-397X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-966-1		
Sivumäärä	59	Kieli	suomi
Asiasanat	maaseutupolitiikka, Maaseutupolitiikan neuvosto, vuosikertomus, maaseutupolitiikan teemaverkostot, valtakunnalliset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeet, maaseutuvaikutusten arviointi		
Tiivistelmä <p>Maaseutupolitiikassa kääntyi uusi lehti vuoden 2016 aikana, kun valtioneuvosto maaliskuun lopulla asetti Maaseutupolitiikan neuvoston MANEn toimikaudelle 1.5.2016–31.12.2020.</p> <p>MANE jatkaa ja vie eteenpäin sitä työtä, mitä maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR teki melkein kolmenkymmenen vuoden aikana.</p> <p>Neuvoston vuosikertomuksessa käsitellään valtioneuvoston MANElla asettamien tehtävien toteuttamista vuoden 2016 aikana ja kuvataan neuvoston ja sen sihteeristön sekä teemaverkostojen keskeinen toiminta.</p> <p>Vuosikertomuksessa käsitellään maaseutupoliittista ohjelmatyötä sekä teemakohtaista kehittämistyötä verkostoissa seuraavissa aihepiireissä: kansalaistoiminta, elämänlaatu, maankäyttö ja infrastruktuuri, maaseudun elinkeinot ja osaaminen, ekosysteemipalvelut, harvaan asuttu maaseutu sekä identiteetsbaserat nätverk.</p> <p>Lisäksi kerrotaan valtakunnallisesta maaseudun tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja maaseutuosaamisen edistämisestä, maaseututoimijoiden kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen ja kokemustenvaihdon edistämisestä sekä maaseutuvaikutusten arvioinnin kehittämisestä ja käyttöönoton edistämisestä ja seurannasta.</p> <p>Vuosikertomuksessa kuvataan myös paikallisen kehittämisen rakenteiden ja työtapojen vahvistamista, maaseudun, saariston ja kaupunkien vuorovaikutuksen ja yhteistyön edellytysten parantamista sekä kansallisen ja EU:n maaseutu- ja aluepolitiikan yhteensovittamiseen osallistumista.</p> <p>Maa- ja metsätalousministeriön yhteyshenkilö: Christell Åström.</p>			
Kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumvntti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Jord- och skogsbruksministeriet Livsmedelsavdelningen		2017
Författare	Landsbygdspolitiska rådet, Christell Åström		
Publikationens titel	Landsbygdspolitiska rådets årsberättelse 2016		
Publikationsseriens namn och nummer	Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2017:10		
Diarie-/ projektnummer	–	Tema	–
ISBN tryckt	978-952-453-965-4	ISSN tryckt	1238-2531
ISBN PDF	978-952-453-966-1	ISSN PDF	1797-397X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-966-1		
Sidantal	59	Språk	finska
Nyckelord	landsbygdspolitik, Landsbygdspolitiska rådet, årsberättelse, landsbygdspolitiska tematiska nätverk, nationella landsbygdens forsknings- och utvecklingsprojekt, landsbygdssäkring Programmet för utveckling av landsbygden, utvärdering, genomslagskraft		
Referat <p>En ny period inom landsbygdspolitiken började i slutet av mars då statsrådet tillsatte det Landsbygdspolitiska rådet för perioden 1.5.2016-31.12.2020.</p> <p>Det Landsbygdspolitiska rådet fortsätter och utvecklar vidare det arbete som den landsbygdspolitiska arbetsgruppen YTR arbetade med i nästan trettio års tid.</p> <p>I årsberättelsen för Landsbygdspolitiska rådet beskrivs hur de uppgifter som statsrådet tilldelat rådet har genomförts under 2016 samt den centrala verksamheten för rådet, dess sekretariat och de tematiska nätverken.</p> <p>Årsberättelsen behandlar arbetet med det landsbygdspolitiska programmet samt det temaspecifika utvecklingsarbetet i fråga om följande teman: medborgarverksamhet, livskvalitet, markanvändning och infrastruktur, landsbygdens näringar och kompetens, ekosystemtjänster, glesbygd samt identitetsbaserat nätverk.</p> <p>Därtill beskrivs hur den nationella landsbygdens forsknings- och utvecklingsverksamheten och landsbygdskunnandet främjats, hur landsbygdsaktörernas nationella och internationella nätverkande och utbyte av erfarenheter främjats samt hur landsbygdssäkringen utvecklats och införandet och uppföljningen av den främjats.</p> <p>I årsberättelsen beskrivs likväl förstärkningen av strukturerna och arbetssätten för den lokala utvecklingen, förbättrandet av förutsättningarna för växelverkan mellan landsbygden, skärgården och städerna samt deltagandet i samordningen av EU:s landsbygds- och regionalpolitik.</p> <p>Kontaktperson på jord- och skogsbruksministeriet: Christell Åström.</p>			
Förläggare	Jord- och skogsbruksministeriet		
Tryckort och år	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Agriculture and Forestry Food Department		2017
Authors	Rural Policy Council MANE, Christell Åström		
Title of publication	Annual Report of the Rural Policy Council 2016		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Agriculture and Forestry 2017:10		
Register number	–	Subject	–
ISBN (printed)	978-952-453-965-4	ISSN (printed)	1238-2531
ISBN PDF	978-952-453-966-1	ISSN (PDF)	1797-397X
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-966-1		
Pages	59	Language	Finnish
Keywords	rural policy, Rural Policy Council, annual report, rural policy theme networks, national rural research and development projects, rural impact assessment		
Abstract <p>A new leaf has turned over in the Finnish rural policy after the Government appointed the new Rural Policy Council MANE for the term 1 May 2016 to 31 December 2020.</p> <p>The Rural Policy Council will continue and carry on the work done by the Rural Policy Committee YTR for almost thirty years.</p> <p>The annual report of the Rural Policy Council presents how it has implemented the tasks assigned by the Government during 2016 and describes the key activities of the Council, its secretariat and theme networks.</p> <p>The report deals with the programme work on rural policy and theme-specific development work on the following topics: civic action, quality of life, land use and infrastructure, rural economic activities and expertise, ecosystem services, sparsely populated rural areas and identity-based network.</p> <p>The report also tells about the work to promote rural research and development activities and rural expertise, the national and international networking and exchange of experiences of rural actors, and the development and use of rural impact assessment and the related monitoring.</p> <p>According to the report, the structures and methodologies of local development work have been strengthened, the conditions for interaction and cooperation between the rural, archipelago and urban areas have been improved and the Rural Policy Council has participated in the coordination of the national and EU rural and regional policies.</p> <p>Contact person at the Ministry of Agriculture and Forestry: Christell Åström</p>			
Publisher	Ministry of Agriculture and Forestry		
Printed by (place and time)	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Publication sales/ Distributed by	Distribution by: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	JOHDANTO	9
2	Maaseutupolitiikan neuvoston ja sihteeristön toiminta	11
2.1	Maaseutupolitiikan neuvosto MANE	11
2.2	Maaseutupolitiikan neuvoston kokoonpano 31.12.2016	13
2.3	Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristön kokoonpano	15
2.4	MANEn ja sihteeristön kokoukset	16
2.5	Maaseudun kehittämisen määrärahat	17
2.6	Henkilöstöasiat	17
2.7	Maaseutupolitiikan julkaisut ja viestinnän kehittäminen	18
3	Maaseutupoliittinen ohjelmatyö	19
4	Teemakohtainen kehittämistyö verkostoissa	20
4.1	Kansalaistoiminta -verkosto	20
	Toimintaympäristön keskeisiä muutoksia	20
	Kansalaistoiminnan verkoston tehtävät	21
	Monipuolista koulutusta ja tulevaisuuden kansalaistoiminnan välineitä	21
	Kumppanuustyö 22	
	Kansalaistoiminnan verkoston käytännön organisointi	24
4.2	Elämänlaatuverkosto	25
	Verkoston toiminta	25
	Arvio toiminnan vaikuttavuudesta	26
4.3	Maankäyttö ja infrastruktuuri -verkosto	28
	Teemaverkoston toimikausi	28
	Verkoston toiminta	28
	Arvio toiminnasta	30
4.4	Maaseudun elinkeinot ja osaaminen -verkosto	30
	MESI-verkoston toimikausi, tavoitteet ja tehtävät	30
	Verkoston toiminta	31
	Arvio toiminnasta	33
4.5	Ekosysteemipalvelut -verkosto	33
	Verkoston toiminta	33
	Arvio toiminnasta	35

4.6	Harvaan asutun maaseudun verkosto	36
	HAMA-verkoston toiminta	36
	Arvio toiminnan onnistumisesta	39
4.7	Identitetsbaserat nätverk (IDNET)	39
	Storytelling – berättande.....	40
	Nordiskt samarbete.....	41
	Utvärdering och uppföljning.....	41
	Samhälleligt företagande.....	41
	Den finlandssvenska landsbygdsriksdagen	42
	Närdemokrati, delaktighet och hållbarhetsfrågor	43
	Information och samverkan.....	44
4.8	Maaseudun yhteisöllinen palvelutuotanto verkostojen yhteisenä teemana	45
4.9	Teemaverkostojen arviointi.....	46
5	Maaseutututkimuksen ja -osaamisen vahvistaminen	48
5.1	Valtakunnalliset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeet	48
5.2	Maaseutuakatemia	49
6	Verkostoitumisen ja kokemustenvaihdon edistäminen	51
6.1	Vastaanottava maaseutu -seminaari kotouttamisesta maaseudulla.....	51
6.2	Puurobaari.....	51
6.3	Kansainvälinen toiminta.....	53
7	Maaseutuvaikutusten arviointi	56
8	Paikallisen kehittämisen rakenteiden ja työtapojen vahvistaminen	58
9	Vuorovaikutus, yhteistyö ja yhteensovittaminen	59

1 JOHDANTO

Maaseutupolitiikan saralla käännettiin uusi lehti vuoden 2016 alussa, kun vastuu maaseutupolitiikasta siirtyi työ- ja elinkeinoministeriöstä maa- ja metsätalousministeriölle. Maaliskuun lopussa valtioneuvosto asetti Maaseutupolitiikan neuvoston toimikaudelle 1.5.2016–31.12.2020.

Neuvoston tehtävänä on tukea valtioneuvostoa poikkihallinnollisissa ja strategisesti tärkeissä maaseutupoliittisissa kysymyksissä. MANE johtaa ja linjaa kansallista maaseutupolitiikan toteutumista. Neuvostoa johtaa maaseutupolitiikasta vastaava ministeri. Vuonna 2016 neuvoston puheenjohtajana toimi ministeri Kimmo Tiilikainen. Neuvoston varapuheenjohtajana toimii aluepolitiikasta vastaava ministeri. Vuonna 2016 varapuheenjohtajana toimi ministeri Olli Rehn.

MANEn kokoonpanossa on huomioitu maaseutupolitiikan poikkihallinnollinen luonne, minkä johdosta neuvostossa ovat mukana keskeiset toimijat yhteiskunnan kolmelta sektorilta edustaen eri aluetasoilla tehtävää maaseudun kehittämistyötä.

Tavoitteena on, että MANEn kautta saadaan lisättyä poliittista vaikuttavuutta mm. tiivistämällä yhteydet parlamentaariseen valmisteluun. Maaseutupolitiikan laaja yhteistyöverkosto toteuttaa Maaseutupolitiikan neuvoston MANEn tehtäviä neuvoston johdolla. Tehtävien keskeisiä toteuttajia ovat maaseutupolitiikan sihteeristö ja teemaverkostot.

Maaseutupolitiikka ja sen toiminta on vuoden 2016 aikana uusiutunut monella tapaa. Uudistustyö jatkuu myös vuonna 2017, jolloin uudet maaseutupolitiikan verkostot aloittavat toimintansa. Vaikka toimijat osin uusiutuvat, on tärkeää toteuttaa maaseutupolitiikkaa määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti kohti tavoitetta, joka on voimavarojaan hyödyntävä ja hyvinvoiva maaseutu.

Vuosien saatossa maaseutupolitiikkaa on vienyt eteenpäin monta sataa maaseudun kehittäjää. Haluan kohdistaa Teille kaikille tästä työstä lämpimän kiitoksen samalla, kun totean, että tärkeä työ maaseudun elinvoiman ylläpitämisessä ja vahvistamisessa jatkuu.

Helsingissä 5.10.2017

Christell Åström

pääsihteeri, Maaseutupolitiikan neuvosto MANE

2 Maaseutupolitiikan neuvoston ja sihteeristön toiminta

2.1 Maaseutupolitiikan neuvosto MANE

Vuosi 2016 oli historiallinen maaseutupolitiikassa. Vuodesta 1995 toimineen maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän YTR:n taival päättyi vuoteen 2015, jolloin kuudennen yhteistyöryhmän toimintakausi loppui. Kolmenkymmenen vuoden maaseutupoliittinen työ ei kuitenkaan loppunut tähän, vaan toiminta jatkui uudessa Maaseutupolitiikan neuvostossa. Hallitus asetti 31.3.2016 Maaseutupolitiikan neuvoston MANEn toimikaudelle 1.5.2016–31.12.2020.

MANE tukee valtioneuvostoa poikkihallinnollisissa ja strategisesti tärkeissä maaseutupoliittisissa kysymyksissä. MANE johtaa ja linjaa maaseutupolitiikan toteuttamista. Neuvoston kokoonpanossa on huomioitu maaseutupolitiikan poikkihallinnollinen luonne. Neuvostossa on mukana 35 jäsentä, jotka edustavat toimijoita yhteiskunnan kolmelta eri sektorilta paikallisesta tasosta kansalliseen.

Neuvoston puheenjohtajana toimi vuonna 2016 maaseutupolitiikasta vastaava maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen. Varapuheenjohtajana toimin aluepolitiikasta vastaava elinkeinoministeri Olli Rehn.

Maaseutupolitiikan laaja yhteistyöverkosto toteuttaa MANEn tehtäviä neuvoston johdolla. Keskeisiä toteuttajia ovat maaseutupolitiikan sihteeristö ja teemaverkostot.

MANEn tehtävät ovat seuraavat:

1. Päättäjien tukeminen poikkihallinnollisissa ja strategisesti tärkeissä maaseutupoliittisissa kysymyksissä sekä hallituksen maaseutupoliittisten linjausten valmistelu ja toteuttaminen hallituksen apuna

2. Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman 2014–2020 toteuttaminen ja seuranta hallinnonalojen ja hallinnon ulkopuolisten toimijoiden yhteistyönä
3. Maaseutupolitiikan ja maaseudun kehittämisen rakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen verkostomaiseen toimintaan ja kumppanuuteen perustuen ja tukemaan paikkaperustaista politiikkaa
4. Teemakohtainen kehittämistyö erikseen määritellyissä asiakokonaisuuksissa
5. Maaseutuvaikutusten arvioinnin kehittäminen ja käyttöön oton edistäminen ja seuranta
6. Maaseutututkimuksen ja -osaamisen vahvistaminen mm. valtakunnallisilla maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeilla
7. Maaseututoimijoiden kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen ja kokemustenvaihdon edistäminen
8. Vaikuttaminen eri hallinnonaloilla vireillä oleviin maaseutupoliittisesti merkittäviin hankkeisiin
9. Maaseudun, saariston ja kaupungin vuorovaikutuksen ja yhteistyön edellytysten parantaminen yhdessä kaupunki- ja saaristopolitiikan toimijoiden kanssa
10. Kansallisen ja EU:n maaseutu- ja aluepolitiikan yhteensovittamiseen osallistuminen.

Maaseutupolitiikka siirtyi alkuvuodesta 2016 maa- ja metsätalousministeriöön. Valtiovarainministeriön elokuussa 2015 julkaistussa talousarvioesityksessä vuodelle 2016 maaseudun kehittämisen määräraha oli siirretty työ- ja elinkeinoministeriöstä maa- ja metsätalousministeriöön. Siirto koski maaseutupolitiikan lisäksi myös saaristopolitiikan neuvottelukuntaa, jonka rahoitus on vuodesta 2015 lähtien ollut maaseudun kehittämisen momentilla.

MANEn ensimmäinen kokous pidettiin toukokuun 2. päivänä. Kokouksessa linjattiin MANEn pääteemaksi kuluvalle vuodelle *työllisyys, yrittäjyys ja itsensä työllistäminen*. Teemaan liittyen MANE on julkaissut syksyllä kannanoton yrittäjyyden ja työllisyyden edistämisestä maaseudulla.

Joulukuun kokouksessaan MANE hyväksyi Harvaan asutun maaseudun strategian vuosille 2017–2020. Kokouksessa hyväksyttiin myös maaseutupolitiikan viiden temaattisen verkoston teemat vuosille 2017–2019. Vuosina 2014–2016 toimineet maaseutupolitiikan seitsemän temaattista verkostoa supistuvat siten viiteen tulevana vuonna.

2.2 Maaseutupolitiikan neuvoston kokoonpano 31.12.2016

MANEn puheenjohtajana toimi maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen. Varapuheenjohtajana toimi elinkeinoministeri Olli Rehn.

Muut jäsenet (henkilökohtaiset varajäsenet merkitty sulkeisiin) olivat:

viestintäneuvos *Kari Ojala*, liikenne- ja viestintäministeriö
(ylitarkastaja Kaisa Kuukasjärvi)

maatalousneuvos *Taina Vesanto* (osastopäällikkö Risto Artjärvi)

erityisasiantuntija *Maria Wakeham-Hartonen*, oikeusministeriö
(neuvotteleva virkamies Niklas Wilhelmsson)

ylijohtaja *Riitta Kaivosoja*, opetus- ja kulttuuriministeriö (johtaja Mika Tammilehto)

kehittämisneuvos *Harri Martikainen*, sisäministeriö
(ylitarkastaja Jutta Antikainen)

neuvotteleva virkamies *Ralf Ekebom*, sosiaali- ja terveysministeriö
(ylitarkastaja Carolina Sierimo)

osastopäällikkö *Taina Susiluoto*, työ- ja elinkeinoministeriö
(teollisuusneuvos Marja-Riitta Pihlman)

finanssineuvos *Anne-Marie Välikangas*, valtiovarainministeriö
(lainsäädäntöneuvos Jyri Inha)

ylijohtaja *Timo Tanninen*, ympäristöministeriö (ylitarkastaja Anne Polso)

ylijohtaja *Elli Aaltonen*, Itä-Suomen aluehallintovirasto
(ylijohtaja Kaisa Ainasoja, Lapin aluehallintovirasto)

rehtori *Jussi Halttunen*, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ARENE ry
(rehtori Mervi Vidgrén, Savonia-ammattikorkeakoulu)

ylijohtaja *Kari Virranta*, Pohjois-Savon ELY-keskus
(ylijohtaja Pirkko Saarela, Lapin ELY-keskus)

folktingssekreterare *Markus Österlund*, Folktinget
(specialsakkunnig Ann-Sofi Backgren)

asiantuntija *Kari Latvus*, Kirkkohallitus
(erikoismaatalousyrittäjä Mia Aitokari)

toiminnanjohtaja *Jyrki Wallin*, Agronomiliitto ry, Akava ry
(toiminnanjohtaja *Tapio Hankala*, Metsän-hoitajaliitto ry, Akava ry)

toiminnanjohtaja *Riitta Bagge*, Etelä-Karjalan Kärki-Leader ry, Leader-toimintaryhmät
(paikalliskehittäjä Heikki Konsala, Pirkan Helmi ry)

maakuntajohtaja *Asko Peltola*, Etelä-Pohjanmaa
(vs. kehittämisjohtaja Eira Varis, Pohjois-Karjala)

toiminnanjohtaja *Antti Sahi*, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK (elinkeinopäällikkö Marko Mäki-Hakola)

toiminnanjohtaja *Paula Yliselä*, Maaseudun Sivistysliitto
(koulutussuunnittelija Vaula Hacklin)

hallinto- ja talousjohtaja *Reijo Petrell*, Marttaliitto
(varatoiminnanjohtaja Asta Kuosmanen)

toimitusjohtaja *Juha Nuutila*, ProAgria Keskusten Liitto ry
(toimitusjohtaja, Ritva-Liisa Nisula, Pro-Agria Keski-Pohjanmaa ry)

kansanedustaja *Hanna Kosonen*, Saaristoasiain neuvottelukunta SANK
(pääsihteeri Jorma Leppänen)

johtaja *Mari Pantsar*, Sitra (johtava asiantuntija Nani Pajunen)

erityisasiantuntija *Marjo Riitta Tervonen*, Soste ry
(Elina Pajula, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys)

elinkeinopoliittinen asiantuntija *Auli Korhonen*, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, SAK ry (elinkeinopoliittinen asiantuntija Jukka Kärnä)

toimitusjohtaja *Jari Koskinen*, Suomen Kuntaliitto
(erityisasiantuntija Taina Väre)

puheenjohtaja *Petri Rinne*, Suomen Kylätoiminta ry
(pääsihteeri Risto Matti Niemi)

varapuheenjohtaja *Sirkku Manninen*, Suomen luonnonsuojeluliitto
(erityisasiantuntija Tapani Veistola)

johtava asiantuntija *Markku Granander*, Suomen metsäkeskus
(johtava asiantuntija Jyrki Haataja)

Jani Nuijanmaa, Suomen Metsästäjäliitto (yhteyspäällikkö Tiina Eklund)

dosentti *Toivo Muilu*, Luonnonvarakeskus Oulu, UNIFI ry
(tutkimuskoordinaattori Sari Iivonen, Ruralia-Instituutti)

elinkeinopoliittinen asiamies *Hannamari Heinonen*, Suomen Yrittäjät ry
(elinkeinoasioiden päällikkö Susanna Kallama)

aluejohtaja *Riitta Huhtala*, 4H Pohjanmaa ja Keski-Suomi, Suomen 4H-liitto (metsäasiantuntija Sampo Juhajoki, 4H Länsi-Suomi)

ombudsman *Rikard Korkman*, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf (verksamhetsledare Johan Åberg)

puheenjohtaja *Håkan Nystrand*, METO - Metsäalan Asiantuntijat, STTK ry (työmarkkina-asiamies Juha Isoniemi, Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty)

2.3 Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristön kokoonpano

Maaseutupolitiikan neuvosto asetti uuden sihteeristön ensimmäisessä kokouksessaan toukokuussa. Sihteeristön puheenjohtajana toimi pääsihteeri Christell Åström. Sihteeristöön kuuluivat apulaispääsihteerit ja jäsenet, yhteensä 28 henkilöä.

Sihteeristön toiminta oli avointa siten, että sihteeristön jakelulistalle voivat ilmoittautua kiinnostuneet ja kaikilla oli myös mahdollisuus osallistua kokouksiin. Sihteeristön kokousten lisäksi vuoden aikana järjestettiin yksi sihteeristölle kohdistettu sparrauspäivä, missä käsiteltiin muun muassa sihteeristön toimintaa koskevia asioita.

Sihteeristöllä oli mahdollisuus osallistua MANEn kokouksiin.

Sihteeristön jäsenet 31.12.2016 olivat:

Backgren Ann-Sofi, specialsakkunnig, Identitetsbaserat nätverk, SFV
Husberg Antonia, MANEn hanke- ja viestintävastaava, maaseutuylitarkastaja, MMM
Jänis Laura, maaseutuylitarkastaja, MMM
Kallama Susanna, elinkeinoasioiden päällikkö, Suomen Yrittäjät ry
Konsala Heikki, paikalliskehittäjä, Pirkan Helmi ry
Korhonen Seija, erityisasiantuntija, Kansalaistoiminnan verkosto, OK Opintokeskus
Kuhmonen Hanna-Mari, MANEn apulaispääsihteeri, ylitarkastaja, TEM
Lehtola Ilkka, erityisasiantuntija, Elämänlaatuverkosto, Itä-Suomen yliopisto
Linkoranta Tauno, erityisasiantuntija, Kansalaistoiminnan verkosto, OK Opintokeskus
Lukkari Tarja, erityisasiantuntija, Harvaan asutun maaseudun verkosto, Kajaanin amk
Lundgren Maija, tutkija, Maaseudun Uusi Aika ry
Markkola Juha-Matti, verkostoasiamies, Mavi, Verkostopalvelut
Matila Airi, erityisasiantuntija, Ekosysteemipalvelut-verkosto, Tapio
Mattila Hanna, asiantuntija, Sitra
Mäki-Hakola Marko, elinkeinojohtaja, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
Pitkänen Kati, erikoistutkija, Ekosysteemipalvelut-verkosto, SYKE
Perheentupa Tuomas, kehittämisjohtaja, Suomen Kylätoiminta ry
Petri Rinne, MANEn apulaispääsihteeri, puheenjohtaja, Suomen Kylätoiminta ry
Rutanen Juha, erityisasiantuntija, Elinkeinot ja osaaminen -verkosto, HY Ruralia-instituutti
Sihvola Sanna, neuvotteleva virkamies, MMM
Sireni Maarit, erityisasiantuntija, Elämänlaatuverkosto, Itä-Suomen yliopisto

Siirilä Heli, erityisasiantuntija, maankäyttö- ja infrastruktuuriverkosto, Levón-instituutti

Talvitie Heli, erityisasiantuntija, Elämänlaatuverkosto, OKM

Valtari Heidi, erityisasiantuntija, Elinkeinot ja osaaminen -verkosto, Turun yliopiston Brahea-keskus

Väre Taina, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto

Veistola Tapani, erityisasiantuntija, Suomen Luonnonsuojeliliitto

Vihinen Hilikka, MANEn apulaispääsihteeri, maaseutupolitiikan professori, Luke

Walls Heli, MANEn apulaispääsihteeri, Leader- asiamies, Suomen Kylätoiminta ry

2.4 MANEn ja sihteeristön kokoukset

Vuoden 2016 aikana pidettiin kolme MANEn kokousta: 2.5., 14.10. ja 20.12. Keskimäärin kokouksiin osallistui 27 jäsentä tai varajäsentä (vaihteluväli 22–31). Lisäksi kokouksiin osallistui MANEn sihteeristön jäseniä ja muita asiantuntijoita. Vuoden 2016 kokoukset pidettiin kaikki Helsingissä.

MANEn sihteeristö kokoontui vuoden mittaan kahdeksan kertaa. Näistä kolme ensimmäistä kokousta oli vanhalla YTR-sihteeristön kokoonpanolla (25.1., 3.3. ja 5.4.).

MANEn ensimmäisessä kokouksessa toukokuussa asetettiin uusi sihteeristö, joka kokoontui 5 kertaa vuoden aikana (8.6., 23.8., 20.9., 26.10. ja 29.11.). Kokouksiin osallistujien määrä vaihteli 16–21 henkilön välillä.

Kesäkuun kokouksen yhteydessä pidettiin sihteeristön sparrauspäivä Suomenlinnassa. Kesäkuun sparrauspäivässä paneuduttiin uuden sihteeristön tehtäviin, toimintatapoihin, verkostoitumiseen ja vaikuttavuuteen. Lisäksi pohdittiin seuraavan Maaseutukatsaus 2017 -julkaisun sisältöä sekä viestinnän kehittämistä.

Kuva 1. Maaseutupolitiikan neuvosto kokoontui ensimmäistä kertaa 2.5.2016.

2.5 Maaseudun kehittämisen määrärahat

Maaseudun kehittämisen määrärahaa (mom. 32.50.62) oli käytettävissä 1 523 000 euroa vuonna 2016. Määrärahasta lähes miljoona euroa oli kylätoiminnan valtionapua.

Edellisten vuosien leikkaukset kohdistuivat MANEn valtakunnallisiin hankkeisiin. Syksyllä 2015 momentin hankerahoitus vuodelle 2016 kohdistettiin MANEn teemaverkostoille.

Vuodesta 2015 maaseudun kehittämisen momenttia on ollut mahdollista käyttää myös saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan ja saaristopolitiikan toimenpideohjelman mukaisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

2.6 Henkilöstöasiat

Vuoden 2016 alussa maaseutupolitiikka siirtyi työ- ja elinkeinoministeriöstä takaisin maa- ja metsätalousministeriöön. Muuton yhteydessä siirtyi myös kaksi henkilötyövuotta maa-

seutupolitiikan tehtävissä, pääsihteeri Christell Åströmin virka sekä täyttämätön maaseutuylitarkastajan virka.

MANEn pääsihteerinä jatkoi Christell Åström. Uudeksi maaseutuylitarkastajaksi valittiin Antonia Husberg, joka aloitti työnsä ministeriössä 11.4.2016.

MANE nimesi ensimmäisessä kokouksessaan 2.5.2016 apulaispääsihteeriksi ylitarkastaja Hanna-Mari Kuhmosen työ- ja elinkeinoministeriöstä. Kuhmonen toimii apulaispääsihteerinä hallinnon edustajana.

Lokakuun kokouksessa tutkimus- ja kehittämistoimea edustavaksi apulaispääsihteeriksi nimitettiin maaseutupolitiikan professori Hilikka Vihinen Luonnonvarakeskuksesta. Samassa kokouksessa nimettiin myös kansalaistoiminnan apulaispääsihteerin edustajiksi puheenjohtaja Petri Rinne Suomen Kylätoiminta ry:stä sekä Leader-asiamies Heli Walls Suomen Kylätoiminta ry:stä.

2.7 Maaseutupolitiikan julkaisut ja viestinnän kehittäminen

TEM:n raportteja -sarjassa julkaistiin numerolla 15/2016 ”Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän YTR:n vuosikertomus 2015”.

Vuoden 2016 aikana hyväksyttiin uusi maaseutupolitiikan viestintäsuunnitelma ja -strategia tuleville vuosille sekä käynnistettiin Maaseutupolitiikka.fi-verkkosivujen kehittämistyö yhteistyössä palveluntuottajan Poutapilvi Oy:n kanssa. Syksyllä aloitettiin viestintästrategian tiimoilta maaseutupolitiikan uuden ulkoasun ja uusien verkkosivujen suunnittelu. Viestinnän kehittämistyö jatkuu vuonna 2017.

Maaseutupolitiikka.fi -sivuilla julkaistiin vuoden 2016 aikana 63 blogikirjoitusta.

3 Maaseutupoliittinen ohjelmatyö

Vuoden 2016 aikana jatkettiin maaseutupoliittisen kokonaisohjelman 2014–2020 toteuttamista.

Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman toteumaa ja tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan ohjelmakauden aikana. Tämän perusteella maaseutupolitiikan painotuksia, toimintatapoja sekä toimenpiteitä voidaan tarkentaa tarpeen mukaan.

Ensimmäinen toteuman arviointi tehtiin kesän 2016 aikana. Arvioinnista haettiin teemoja, jotka ovat nousseet yhteiskunnalliseen keskusteluun viime aikoina, ja joilla on maaseutupolitiikassa merkitystä, mutta jotka eivät syystä tai toisesta ole kokonaisohjelmassa.

Arvioinnin vastauksista oli nähtävissä maahanmuutto ja kotouttaminen teemoina, joita ei riittävässä laajuudessa ollut huomioitu ohjelmaa kirjoittaessa. Tämä johtuu pääosin siitä, että nämä teemat ovat nousseet ajankohtaisiksi vasta kokonaisohjelman valmistuttua.

Arvioinnissa haettiin myös niitä toimenpiteitä, joita syystä tai toisesta ei voida tällä hetkellä toteuttaa. Näitä koskien vastaukset eivät osoittaneet selkeitä yksittäisiä ehdotuksia. Siiten kokonaisohjelman toteuttamista jatketaan edelleen pääosin kaikkien toimenpide-ehdotusten toteutuksen kautta.

Maaseutupoliittisesta ohjelmatyöstä kerrotaan lisää seuraavassa teemaverkostojen työstä kertovassa luvussa.

4 Teemakohtainen kehittämistyö verkostoissa

4.1 Kansalaistoiminta -verkosto

Kansalaistoiminnan verkoston tavoitteena on vahvistaa kansalaisten osallisuutta sekä mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa elinympäristönsä ja koko yhteiskunnan toimintaan ja kehittämiseen. Verkosto vastaa ja seuraa maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman osallisuuteen ja lähidemokratiaan liittyvien toimenpiteiden etenemistä. Verkostotyötä täydensi vuonna 2016 kumppanuustyöhanke.

Toimintaympäristön keskeisiä muutoksia

Verkoston toimintaa ja kokonaisuohjelman toimenpiteiden toteutumista arvioitaessa on otettava huomioon se nopeus, jolla kansalaistoiminnan verkoston työn toiminta-ympäristö on muutamassa vuodessa muuttunut. Edelleen valmistelussa olevat maakunta- ja sote-uudistus muuttavat toteutuessaan kuntien roolia ja tehtäviä kerralla enemmän kuin yksikään aiempi uudistus sataan vuoteen.

Uusi kuntalaki mahdollistaa myös monia uusia kansalaistoiminnan ja julkisen sektorin yhteistoimintamalleja.

Muutokset kaikinensa heijastuvat suoraan maaseudun asukkaiden arkeen, kansalais- ja järjestötoimintaan, paikallisen kansalaisyhteiskunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin sekä kumppanuuksiin julkisen vallan kanssa. Uudistusten sisältö on vielä pitkälti avoinna. Näin kansalaistoiminnan verkoston työkin on usein valmistelevaa, kansalais- ja järjestötoiminnan roolia esille tuovaa ja tietoa välittävää verkostotyötä.

Kansalaistoiminnan verkoston tehtävät

Verkoston tehtävänä on herättää keskustelua ja kouluttaa niin paikallisella, maakunnallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla siitä, miksi työtä kansalaisten, kansalais- ja järjestötoiminnan sekä kansalaisyhteiskunnan aktivoimiseksi tarvitaan, ja millaista tämä työ ja keinot voivat olla.

Maaseutupoliittiseen kokonaisuohjelmaan kirjatut tavoitteet pysyvistä yhteistyömuodoista ovat uudistusten valmisteluvaiheessa parhaimmillaankin murrosvaiheen kokeiluja. Kuntalaisessa paikallisella ja alueellisella tasolla tehtävässä työssä ollaan mukana asiantuntijana ja fasilitaattorina, sen tuloksista ja kokemuksista voitiin ja voidaan ammentaa sisältöä kansallisella tasolla tehtävään työhön. Tällaisessa yhteiskunnan tasot yhdistävässä vertikaalisessa työssä toteutetaan laajan maa-seutupolitiikan ja verkostotyön perusajatusta.

Käytännössä tätä toteutettiin reilussa 30 tilaisuudessa ja työpajassa tms. Blogeja ja artikkeleita verkostossa kirjoitettiin kymmenkunta.

Monipuolista koulutusta ja tulevaisuuden kansalaistoiminnan välineitä

Vuoden 2016 kuluessa panostettiin edellisvuosia enemmän koulutukseen. Kuntatalolla järjestettiin 31.3.2016 yhdessä MANen ja Kuntaliiton kanssa koulutustilaisuus maaseutuvaikutusten arvioinnista (MVA). Koulutuspäivä oli jatkoa aiemmin toteutetuille MVA-kuntarakennemuutospiloteille sekä MANen ja Kuntaliiton kanssa yhteistyössä valmistellulle oppaalle.

Kansalaistoiminnan verkosto valmisteli yhteistyössä MANen verkostojen (ELVI, MESI, infra, HAMA) kanssa infokiertueen yhteisöllisestä palvelutuotannosta ja yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä. Syys- ja lokakuussa 2016 järjestettiin Porissa, Kannuksessa, Leppävirralla ja Helsingissä (ruotsinkielinen) tähän teemaan liittyvät road show -tilaisuudet.

Osallistuva budjetointi on vielä uutta Suomen kunnissa. Pudasjärven kaupunki otti käyttöön osallistuvan budjetoinnin todennäköisesti ensimmäisenä maaseutukuntana Suomessa. Seija Korhonen oli mukana Pudasjärven prosessissa välittäen tietoa ja kouluttaen viranhaltijajohtoa, luottamushenkilöitä sekä järjestöjä. Aihetta esiteltiin myös Kumppanuuspäivässä ja Kuntaliiton, OM:n ja VM:n välle.

Yhteiskunnallinen murros heijastuu myös kansalaistoimintaan. Odotukset kolmannen sektorin suuntaan ovat suuria esimerkiksi hyvinvointipalvelujen tuottajana. Toisaalta kansalaistoiminta itsessään käy läpi myös sisäsyntyisiä muuttoksia. Tätä aihepiiriä käsiteltiin

verkoston tilaisuuksissa useaan otteeseen; selkeimmin Kumppanuuspäivässä, mutta myös Leaderin tulevaisuustyöpajoissa ja maakunnallisissa järjestötapaamisissa.

Poliittisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta vuoden ensimmäinen huipennus oli reilulle 50 vaikuttajalle järjestetty Maaseutuakatemia Porvoon Sannaisissa 12.–13. huhtikuuta. Kansalaistoiminnan verkosto järjesti työpajan kumppanuudesta otsikolla Koh-ti kumppanuusyhteiskuntaa.

Kansanedustajille suunnattu Puurobaari järjestettiin nyt toista kertaa. 13.10. Kantavina teemoina verkoston pöydässä olivat kumppanuus ja Leader.

Kansalaistoiminnan verkostoa osallistui 21.–22.7. myös Pielisen Savotta ry:n järjestämään KuntaSavotta paneeliin 22.7. Lieksassa. Paneelin aiheena olivat sote- ja maakuntauudistus kuntien ja asukkaiden näkökulmasta.

Kumppanuustyö

Kumppanuustyö oli osa kansalaistoiminnan verkoston toimintaa. Vuoden pituista, kampanjamaista kumppanuustyötä varten oli kansalaistoiminnan verkostolle osoitettu vuodelle 2016 ylimääräinen hankerahoitus. Kumppanuustyö hallinnoitiin ja raportoidaan myös tässä toimintakertomuksessa osana kansalaistoiminnan verkoston muuta toimintaa.

MANEn kumppanuustyön tavoitteena oli vuoden aikana auttaa konkretisoimaan, mitä kumppanuuksilla tarkoitetaan, ja siten parantaa kumppanuusosaamista sekä paikallisella että kansallisella tasolla. Työssä koottiin käytännön esimerkkejä siitä, miten kunnissa ja alueilla on erilaisin kumppanuuksin parannettu hyvinvointia, palveluja, paikallista elinvoimaa, demokratiaa ja työllisyyttä. Kumppanuusteemaa on tuotu tutuksi viestinnällä ja verkostomaisella yhteistyöllä paikallisten, alueellisten ja kansallisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena oli vuoden aikana myös selvittää, miten kumppanuustyötä jatketaan vuoden 2016 jälkeen.

Kumppanuustyön toimintavuosi on jaettavissa karkeasti kahteen osaan. Vuoden ensimmäisen puoliskon painopisteenä oli sisältöpohjan rakentaminen, aineistojen kokoaminen alueilta ja paikalliselta tasolta eri puolilta Suomea sekä viestinnän rakentaminen. Vuoden toisella puoliskolla painopisteenä oli kansallisen tason työ jatkaen monipuolista viestintää. Vaikka hankkeen ensimmäisellä puoliskolla näkökulmana oli kumppanuus paikallisella tasolla, työtä tehtiin myös kansallisella tasolla pääasiassa yhteistyössä Kuntaliiton kanssa kytkien työ erityisesti tulevaisuuden kunnista käytävään keskusteluun ja kehittämistyöhön. Kumppanuustyön hankkeen jälkimmäisellä puoliskolla näkökulmaa ja työtä siirrettiin kevätkaudesta selvemmin kansallisen tason työhön ja vaikuttamiseen. Aineistonkeruu- ja

alustusmatkoja kentälle kuitenkin jatkettiin tuntuman säilyttämiseksi paikalliseen ja kuntatason ajankohtaiseen tilanteeseen.

Alustuksia, työpajoja ja muita tilaisuuksia toteutui reilut 40 kappaletta. Keskeisimmät materiaalit koottiin Kumppanuuden käsikirjasto -sivulle Maaseutupolitiikka.fi-sivun yhteyteen. Kumppanuustyölle avattiin myös omat facebook-sivut. Kumppanuuskynä -sivuille kerättiin Ritva Pihlajan kirjoituksia aihepiiristä.

Viestinnällisesti sekä vaikuttamisen ja kumppanuuden edistämisen kannalta yksi tärkeimmistä kumppanuustyön saavutuksista oli osallistuminen Tulevaisuuden kunta -teoksen kirjoittamiseen. Kyseessä oli Kunnallistieteen yhdistyksen, Kuntaliiton, Tampereen yliopiston ja valtiovarainministeriön kuntaosaston käynnistämä kirjahanke.

Toinen merkittävä vaikuttamisen ja kumppanuuden edistämiseksi jatkossa tehtävän työn kannalta tärkeä prosessi oli osallistuminen vuonna 2017 jaettavan Demokratiapalkinnon ja Demokratiatunnustuksen suunnitteluun ja valmisteluun. Kuntaliiton, OM:n ja VM:n tuottaman Demokratiapalkinnon ja -tunnustuksen teemana on kumppanuus.

Merkittävin vuoden aikana itse järjestetyistä tapahtumista oli Kumppanuuspäivä 2016. Se järjestettiin Kuntatalolla 19.10. yhteistyössä Kuntaliiton kanssa. Käytännön järjestelyihin osallistui laaja joukko maaseutupolitiikan toimijoita sekä kansalais- ja järjestötoimijoita sekä kuntien edustajia. Osanottajia oli noin 120, osa heistä etänä verkon kautta.

Kumppanuuspäivänä järjestettiin Kuntatalolla myös pyöreän pöydän kutsuneuvottelu, jonka tavoitteena oli etsiä yhteistä näkemystä siitä, miten kumppanuustyötä tulisi Suomessa jatkaa. Neuvottelun tavoitteena oli käynnistää keskustelua siitä, mitä Suomessa voitaisiin ottaa opiksi Ruotsin Överenskommelsen -toiminnasta.

Kuva 2. Kumppanuuspäivään 19.10 osallistui noin 120 henkilöä.

Kansalaistoiminnan verkoston käytännön organisointi

Kansalaistoiminnan verkoston hankkeen hallinnoinnista vastasi Opintokeskus Sivis ry (entinen OK-opintokeskus ry). Työntekijöitä oli kaksi: erityisasiantuntija *Tauno Linkoranta* (60 %:n työajalla), joka vastasi verkoston kokonaisuudesta. Toisena työntekijänä toimi koko ajan maaseutukehittäjä *Seija Korhonen* (50 %). Kumppanuustyöstä vastasi erityisasiantuntija *Ritva Pihlaja* (kokoaikainen). Kumppanuustyön vetäjää etsittiin avoimella haulla ja haastattelujen perusteella tehtävään valittiin Ritva Pihlaja. Hän toimi täysipäiväisenä tehtävässä 8.2.2016–31.1.2017.

Hanketta ja verkoston ydintyötä ohjasi pieni operatiivinen ryhmä, jossa jäseniä olivat edellä mainittujen lisäksi innovointipäällikkö *Anne Ilvonen* Siviksestä, erityisasiantuntija *Päivi Kurikka* Kuntaliitosta, toiminnanjohtaja *Camilla Wahlsten* Finlands svenska 4H:sta (jäi pois 15.8.), maaseutuyllitarkastaja *Laura Jänis* maa- ja metsätalousministeriöstä sekä professori emeritus *Aimo Ryyänen*. Ryhmä kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa.

Toisen osan kansalaistoiminnan verkostoa muodosti maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä tehtävä työ yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen eli Leader-metodin edistämiseksi. Tästä toiminnasta vastasi maaseutuyllitarkastaja Laura Jänis.

4.2 Elämänlaatuverkosto

Verkoston tavoitteet, tehtävät ja toimikausi

Elämänlaatuverkoston (ELVI) tavoitteena on edistää maaseudulla asuvien hyvinvointia sekä elämisen ja yrittämisen edellytyksiä parantamalla palvelujen saatavuutta. ELVIN toiminta-alaa ovat sosiaali- ja terveystyöpalvelut, arjen tuki sekä kulttuuri-, vapaa-ajan- ja sivistystyöpalvelut.

ELVIN työtä on ohjannut Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman 2014–2020 Asuminen ja palvelut -teemakokonaisuus. Tehtävänä on ollut edistää maaseudun palvelujen tasa-arvoista saatavuutta ja saavutettavuutta asukkaiden lähtökohdista ja eri ikäryhmät huomioiden sekä tuottaa ja tuoda keskusteltuun ajankohtaista tietoa maaseudun hyvinvointitarpeista ja -resursseista. Maaseudun elämänlaatuverkosto aloitti toimintansa 1.2.2014 ja toimikausi päättyi 28.2.2017.

Verkoston toiminta

ELVIN käsittelemät sosiaali- ja terveystyöpalveluita koskevat asiat kiinnittyivät paljolti meneillään olevaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistukseen ja maakuntauudistukseen sekä hallituksen kärkihankkeisiin, kuten lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan (LAPE).

Näihin liittyviä seminaareja ja keskustelutilaisuuksia olivat esimerkiksi Maaseutupoliittikan yhteistyöryhmän järjestämässä Maaseutuakatemiassa julkiseen palvelulupaukseen keskittynyt työpaja, johon tuotettiin taustamateriaalia; yhteistyössä HAMA-verkoston kanssa järjestetty ”Tehokkuutta hajauttamalla tulevaisuuden maakuntahallinnossa?” -seminaari taustamateriaaleineen (Helsinki); Lähikouluseminaari yhteistyössä Suomen lähikoulut ry:n kanssa (Eduskunta, Helsinki); ”Lapsi- ja perhepalvelut maaseudulla” -työpaja palveluiden uudistamisen haasteista ja mahdollisuuksista sekä taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden kärkihankkeiden sparraaminen maaseutunäkökulman huomioon ottamiseksi (Joensuu). Näistä teemoista, samoin kuin yhteiskunnallista yrittäjyyttä koskevista kysymyksistä, keskusteltiin myös esimerkiksi kansanedustajille järjestetyssä Puurobaarissa.

ELVI on esittänyt lausunnon hallituksen sote- ja maakuntauudistuksen lakiluonnokseen. Lisäksi on kommentoitu harvaan asutun maaseudun kehittämisstrategiaa 2017–2020 ja työstetty strategiaa tarkentavan muistion palvelut-osiota. ELVI on ollut mukana myös OK-M:n kulttuurin ja taiteen aluepoliittisia linjauksia valmistelevassa työryhmässä.

Maaseudulla kulttuuripalvelujen saatavuus on heikompaa kuin kaupunkiseuduilla. ELVI on ollut mukana tuottamassa tietoa maaseudun kulttuuripalveluiden saatavuudesta mm. osallistamalla peruspalvelujen arviointiin kulttuuripalvelujen osalta. Kulttuuripalvelujen käytännön saatavuutta ja saavutettavuutta on lisätty tukemalla Kaiku-kortin käyttöön ottoa Kainuun maakunnan alueella, kuntataiteilija-toimintamallin kokeiluja mm. Petäjävedellä ja Suonenjoella sekä ideoimalla ja kehittämällä sähköisiä kulttuuripalvelujen muotoja. Sähköisistä kulttuuripalveluista järjestettiin työpajat Mikkelissä ja Kokkolassa. Humanistinen ammattikorkeakoulu ja IPR-university (Hanken) ovat tuottaneet materiaalia sähköisten kulttuuripalvelujen kehittämistarpeista.

ELVIN käsittelemistä teemoista julkaistiin useita blogikirjoituksia, ajankohtaisuutisia ja policy brief -katsauksia maaseutupolitiikka.fi-sivuilla. Tietoa välitettiin ja keskustelua käytiin myös sosiaalisessa mediassa (ELVIN FB-sivut). ELVI kokoontui kolme kertaa vuonna 2016 ja kesäkuussa järjestettiin lisäksi yhteinen sote-työpaja.

Kuva 3. Sähköisten kulttuuripalvelujen työpaja Mikkelissä 7.4.2016. Yksi ideoitu palvelu oli konserttipeli vastahankaisille. Kuva: Heli Talvitie.

Arvio toiminnan vaikuttavuudesta

ELVI on harjoittanut yhteiskunnallista vaikuttamista enimmäkseen kansallisella tasolla järjestämällä päättäjille, viranhaltijoille, kylätoimijoille ja tutkijoille kehittämisseminaareja, joissa on pohdittu palvelujen kehittämistarpeita ja esitetty ratkaisumalleja. Yhteiskunnal-

lista keskustelua ja vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken tarvitaan, koska kehittämistyöhön ja päätöksentekoon kaivataan uusia näkökulmia ja tutkittua tietoa yhteiskunnallisista epäkohdista, kehittämistarpeista ja hyvistä käytännöistä.

Maaseudun toimijoita on tuettu heidän omassa työssään paikallisella ja alueellisella tasolla tarjoamalla tietoa kehittämisen ja paikallisen poliittisen vaikuttamisen tueksi. Moni on kokenut ELVIn tarjoaman verkoston tärkeäksi tiedon ja osaamisen välittämisen kanavaksi erityisesti kulttuurin alalla.

Ryhmän kokoonpano:

Aluekehitysasiantuntija *Krista Tupala*, Satakunnan liitto
Järjestöpäällikkö *Asta Juntunen*, Sininauhaliitto
Kulttuuriasianneuvos *Kirsi Kaunisharju*, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kulttuurisihteeri *Ulrika Stenmark*, Pedersören kunta
Maaseutuylitarkastaja *Antonia Husberg*, maa- ja metsätalousministeriö
Neuvotteleva virkamies *Anne-Marie Välikangas*, valtiovarainministeriö
Professori *Sari Rissanen*, Itä-Suomen yliopisto
Projektipäällikkö *Timo Suutari*, Ruralia-instituutti/Helsingin yliopisto
Rehtori *Hannu Patamaa*, Karstulan kansalaisopisto
Suunnittelija *Sami Tantarimäki*, Turun yliopisto
Toiminnanjohtaja *Tuula Kallioinen*, Lounaplussa ry
Toiminnanjohtaja *Veli-Matti Karppinen*, Kainuun Nuotta ry
Toimitusjohtaja/asiantuntija *Anne Bland*, UUSIA Network Oy
tutkimusprofessori *Sakari Karvonen*, terveyden ja hyvinvoinninlaitos
yksikön johtaja *Arja Jämsen*, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
ylitarkastaja *Anu Liljeström*, Itä-Suomen aluehallintovirasto

Erityisasiantuntijat:

Kulttuurisihteeri *Heli Talvitie*, opetus- ja kulttuuriministeriö
Projektitutkija *Ilkka Lehtola*, Itä-Suomen yliopisto (1.8.2016–31.1.2017)
Yliopistotutkija *Maarit Sireni*, Itä-Suomen yliopisto (1.8.2016 -)
Erikoistutkija *Mari Kattilakoski*, Itä-Suomen yliopisto (1.3.–31.8.2016)
Erikoistutkija *Katja Ilmarinen*, terveyden ja hyvinvoinninlaitos (31.3.2016 saakka)

4.3 Maankäyttö ja infrastruktuuri -verkosto

Teemaverkoston toimikausi

Infrastruktuuri-kysymykset olivat huomion kohteena vuoden 2016 työssä. Maaseudun maankäyttö ja infrastruktuuri -verkoston toimintakenttä on suhteellisen laaja. Se kattaa maankäytön lisäksi infrastruktuurin suuria eri osia, kuten liikenneinfrastruktuurin, vesihuollon ja tietoliikenneverkon. Teemaverkoston tavoitteena on edistää infrastruktuuriin ja maankäyttöön liittyviä toimenpide-ehdotuksia sekä lisätä yhteistyökumppaneiden ja yhteiskunnan ymmärrystä maaseudusta yleensä sekä siihen liittyen maankäytöstä ja infrastruktuurista. Tehtäviin kuuluu välittää ajankohtaista tietoa eri menetelmillä niin hallinnosta alueille kuin alueilta hallintoon.

Verkoston toiminta

Suomessa henkilöliikenne, kuljetukset ja liikkuminen ovat lähivuosina suuressa muutoksessa. Tarve hillitä näihin liittyviä kustannuksia on suuri sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkinen henkilöliikenne uhkaa heiketä entuudestaan maaseudulla ja EU:sta välittyvä paine saada liikenteen päästöt huomattavasti pienemmiksi. Tähän liittyen LVM:ssä on valmisteltu uutta lainsäädäntöä (Liikennekaari), joka 1.7.2018 lähtien helpottaisi kuljetuksien ja liikkumisen tehostamista maaseudullakin.

Liikennekaaren mahdollistamat muutokset voivat hyödyttää maaseudun arkea vain, jos maaseudun toimijoilla (kuntaviranomaiset, yritykset, asukkaat) on valmiuksia hyödyntää uuden lainsäädännön luomia mahdollisuuksia. Valmiuksien lisäämiseksi teemaverkosto ryhtyi rakentamaan vahvassa yhteistyössä Liikenneviraston kanssa verkostoa maaseudun henkilöliikenteen parissa työskentelevien henkilöiden kesken. Toimijoita on ollut mukana joka puolelta Suomea aina pienistä kunnista maakuntaliiton toimijoihin. Tähän liittyen järjestettiin seminaari ”Maaseutu ja älyliikenne” (26.1. Seinäjoella), yhteistapaaminen (25.5. Jyväskylässä), seminaari ”Älykkäitä liikkumiskäsitteitä maalla ja kaupungissa, tänään ja huomenna” (14.12. Helsingissä) sekä seminaari ”Toimiva henkilöliikenne maaseudulla” (25.1.2016 Kokkolassa). Myös huhtikuussa 2016 järjestetyssä Maaseutuakatemiassa maankäyttö ja infrastruktuuri -aihepiirin teemaksi valikoitui maaseudun liikenne ja digitalisaatio.

Valtakunnallisen maaseudun henkilöliikenteen verkoston rakentamiseen on saanut ns. hyvää rakennusmateriaalia MANE-rahoitteisista liikkumis- ja kuljetusaiheisista kehittämissankkeista. Nämä hankkeet ovat tuottaneet erittäin tarpeellista, ajankohtaista tietoa. Tiedon levittäminen eri puolille Suomea on ollut helppoa verkoston kautta. Tiedolla on ollut suurta kysyntää.

Käynnissä on ollut myös muita infran osa-alueita käsitteleviä hankkeita. Näiden kanssa on tehty yhteistyötä, jotta maaseutunäkökulma pysyisi vahvana ja tietoa olisi mahdollista levittää laajemmalti jo hankeaikana. Tulosten levittämisen ja vahvemman hyödyntämisen aika on vuonna 2017. Maankäyttö- ja rakennuslain päivittämiseen liittyvään kehitystyöhön on osallistuttu muun muassa välittämällä tietoa ja muodostamalla yhteistä kantaa kehitystyöstä aiheesta kiinnostuneiden maaseudun kehittäjien kanssa.

Vuoden aikana valmisteltiin kaksi lausuntoa yhteistyössä harvaan asutun verkoston kanssa. Ne koskivat Liikennekaarta sekä hallituksen esitystä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Lisäksi oltiin tarvittaessa mukana valmistelemassa MANEn lausuntoja ja aineistoja eri aiheista.

Verkoston sparrausryhmä kokoontui kolme kertaa vuoden aikana eli 9.3., 1.6. sekä 2.11. Kokouksissa on käsitelty ajankohtaisia sekä infra- ja maankäyttöaiheita sekä suunniteltu tulevaa työskentelyä. Esimerkiksi 1.6. pidetyn kokouksen yhteydessä järjestettiin pieni-muotoinen keskustelutilaisuus Hämeen alueen maankäyttökysymyksistä alueen eri viranomaisten ja kyläasiamiehen kanssa. Teemaverkoston jäsenten kesken on yhteyttä pidetty myös sähköpostitse.

Maaseudun maankäyttö ja infrastruktuuri -ryhmän kokoonpano:

Ympäristöneuvos *Harry Berg*, ympäristöministeriö

Viestintäpäällikkö *Minna Jaakkola*, kehitysyhtiö SavoGrow

Toimitusjohtaja *Immo Sundholm*, Loimi-Hämeen Jätehuolto oy

Toiminnanjohtaja *Petri Koivula*, Suomen kuntatekniikan yhdistys SKTY

Toiminnanjohtaja *Pirjo Oikarinen*, Oulujärvi LEADER ry

Lakimies *Leena Penttinen*, MTK ry

Projektipäällikkö *Kaisa Savela*, Pohjois-Pohjanmaan liitto

Ylitarkastaja, maankäytön asiantuntija *Seppo Serola*, Liikennevirasto

Maakunta-arkkitehti *Heimo Toiviainen*, Hämeen liitto

Yliarkkitehti *Sampo Vallius*, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA

Erityisasiantuntija:

Projektipäällikkö *Heli Siirilä*, Vaasan yliopiston Levón-instituutti

Arvio toiminnasta

Teemaverkoston toinen toimikausi eli vuosi 2016 sujui infrastruktuuri-kysymyksiin painotuen. Vuoden tavoitteena oli paneutua monipuolisesti maaseudun liikenneverkko- ja tietoliikennekysymyksiin sekä jatkaa maaseudun maankäyttöön liittyvää työtä. Teemaverkoston tehtäviin kuuluu välittää ajankohtaista tietoa eri menetelmillä niin hallinnosta alueille kuin alueilta hallintoon. Maaseudun maankäyttö ja infrastruktuuri -verkoston toimintakenttä on suhteellisen laaja. Se kattaa maankäytön lisäksi infrastruktuurin suuria eri osia, kuten vesihuollon, liikenneinfrastruktuurin (lähinnä tiestö) sekä tietoliikenneverkon.

Maaseudun maankäyttö ja infrastruktuuri -verkoston työ maaseudun henkilöliikenteen parissa on ollut merkityksellistä. Eri puolilla Suomea kunnissa, seutukunnissa tai maakuntatasolla tehdään erilaista kehitystyötä, mutta tieto näiden välillä ei kulje sujuvasti tai työtä puurretaan melko pienissä yhteisöissä. Henkilöliikenneverkoston rakentaminen ja valmiuksien lisääminen on vasta alussa, ja tätä olisi syytä jatkaa. Liikennekaaren vaikutuksien käsitteleminen ja arvioiminen maaseudun näkökulmasta on myös lisännyt maaseudun näkyvyyttä liikennealan viranomaisten ja -yritysten keskuudessa.

4.4 Maaseudun elinkeinot ja osaaminen -verkosto

MESI-verkoston toimikausi, tavoitteet ja tehtävät

Vuosi 2016 oli MESI-verkoston kolmas toimintavuosi. Maaseudun elinkeinot ja osaaminen -verkoston toiminnan tavoitteena vuoteen 2020 on, että maaseudulla sijaitsevien yritysten määrä ja kilpailukyky ovat kasvaneet, yrittäjien liiketoimintaosaaminen on vahvistunut ja uskallus uusiin investointeihin on lisääntynyt sekä maaseudun työt ja niiden tekijät kohtaavat. Edelleen tavoitteena on myös, että maaseudulla toimivat yritykset saavat osaavaa työvoimaa, monialaista ammatillista koulutusta on saatavilla, ja myös maaseudun yritysten tarvitsemat tutkimus-, kehittämis- ja koulutuspalvelut ovat saavutettavissa.

Verkoston tehtäviin kuuluvat eri elinkeinoaloja koskevat ja yhdistävät kansalliset hankkeet, ohjelmat tai kehittämisstrategiat, tiedonvälitys ja viestintä, eri elinkeinoalojen toimivat alueverkostot sekä synergiaedut toimialojen yhteistyössä.

Verkoston toiminta

MESI-verkoston toiminta jatkui aktiivisena pohjautuen vuosien 2014 ja 2015 valmisteluun. Toimintaa ohjaava sparrausryhmä kokoontui neljä kertaa. Kokouksien puheenjohtajuus kiersi ryhmän jäsenillä ja myös kokouspaikka vaihteli ryhmän jäsenten organisaatioiden mukaan. Kokouksien pääaiheet valittiin tukemaan kokonaisohjelman toimenpiteiden 37-51 mukaisia yrittäjyyden ja elinkeinojen edistämisen teemoja sekä toimenpiteiden 52-53 työvoiman saatavuuden ja osaamisen kokonaisuuksia. Erityisaiheita vuonna 2016 olivat Maaseutuakatemian maahanmuuttoteeman kä-sittely sekä Maaseutupolitiikan neuvoston valitsema painopiste yrittäjyyden, työllisyyden ja itsensä työllistämisen edistäminen maaseutualueilla.

MESI-verkosto seurasi hallituksen työllisyys- ja yrittäjyyspakettien valmistelua ja toteutusta. Maaseudun yrittäjyyden erityispiirteiden näkökulman esilletuomiseksi verkosto valmisti MANE:n käsiteltäväksi kannanoton yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseksi maaseudulla yhteistyössä teemaan kootun ad-hoc -ryhmän kanssa. Kannanotossa nostettiin esille verotukseen ja rahoitukseen, työllisyyteen sekä yrittäjyyden helpottamiseen ja kasvuun liittyviä toimenpiteitä.

MESI-verkosto tarkasteli maahanmuuttoa elinkeinollisista ja maaseudun näkökulmista sekä rakensi tähän liittyvää verkostoa. Maaseutuakatemian työryhmätyöskentelyn pohjalta laadittiin aiheeseen ratkaisuja esille nostava policy brief Maahanmuuttajat maaseudun elinkeinojen voimaannuttajina.

Verkosto haki keinoja tukea maaseudun aloittavaa ja monialaista yrittäjyyttä sekä tarkasteli hankintalain mahdollisuuksia osaamistarpeineen. Lisäksi verkosto seurasi itsensä työllistäjien työttömyysturvajärjestelmän kehittämistarpeiden selvitystä ja osallistui yhteiskunnallisen yrittäjyyden aluetilaisuuksien toteuttamiseen yhdessä muiden teemaverkostojen kanssa. Verkoston erityisasiantuntijat myös toivat elinkeinonäkökulmaa harvaan asutun maaseudun kehittämisstrategian valmisteluun. Eri elinkeinoalojen kansallisten ja koordinaatiohankkeitten sekä toimijaverkostojen kanssa käydyn vuoropuhelun avulla nostettiin esille muun muassa uusia valtakunnallisia hanketarpeita.

MESI-verkosto tarkasteli ja toi esille maaseudun yritysten omistajanvaihdosten sujuvoittamiseen liittyviä haasteita ja kehittämistarpeita. Tietoa koottiin kartoittamalla teemaan liittyvää aineistoa muun muassa omistajanvaihdosbarometristä, hyödyntämällä toteutettujen omistajanvaihdoshankkeiden kokemuksia sekä toteuttamalla kysely eri elinkeinoaloille ja aluehankkeiden vetäjille.

Osaamisteeman osalta vuoden 2016 aikana tarkasteltiin ammatillisen koulutuksen reformin etenemistä. Verkosto otti lausunnoilla kantaa muun muassa koulutuksen ennakointiryhmien muodostamiseen sekä ammatillisen koulutuksen lakiesityksiin.

Verkoston erityisasiantuntijat osallistuivat alustajina ym. muiden tahojen järjestämiin tilaisuuksiin. Poliittista vaikuttamista verkosto teki mm. laatimalla useita lausuntoja ja blogikirjoituksia sekä osallistumalla maaseutupoliittiseen työhön mukaan lukien kansanedustajien puurobaari ja eduskunnan ruokaryhmän toiminta.

Pääosa verkoston viestinnästä tapahtui sähköpostitiedotuksena sekä Maaseutupoliitika.fi-sivuston ja erityisasiantuntijoiden henkilökohtaisen sosiaalisen median avulla. Laaja osa tiedotuksesta on verkoston erityisasiantuntijoiden välittämää tietoa eri toimialaryhmiin sekä sidosryhmien kesken mukaan lukien MESI-verkoston sparrausryhmä.

MESI-verkoston sparrausryhmän kokoonpano:

Ohjelmapäällikkö Jyri Arponen, Innovaatorahoituskeskus Tekes, Green Growth -ohjelma

Yhteyspäällikkö Tiina Eklund, Suomen metsästäjäliitto ry ja LUVA/METO ry (12/2016 alkaen)

Asiamies Pentti Ekola, Pardia / STTK, Luonnonvara-alat

Palveluryhmäpäällikkö Hannu Heikkilä, ProAgria Keskusten Liitto ry (5/2016 saakka)

Elinkeinopolitiikan asiamies Hannamari Heinonen, Suomen Yrittäjät ry (varalla projektipäällikkö Mika Haavisto)

Ylitarkastaja Juuso Kalliokoski, maa- ja metsätalousministeriö

Tutkimusjohtaja Tuomas Kuhmonen, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus

Kehittämispäällikkö Timo Kukkonen, Hämeen ELY-keskus

Ylitarkastaja Anne Kuoppala, työ- ja elinkeinoministeriö (Yritys-Suomen seudullinen yrityspalveluverkosto)

Verkostoasiantuntija Juha-Matti Markkola, Mavi, Verkostopalvelut

Toiminnanjohtaja Petri Rinne, Joutsenten reitti ry (1/2016 alkaen)

Toimialapäällikkö Anne Ristioja, Lapin ELY-keskus

Ruokakulttuuriasiamies Anni-Mari Syväniemi, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry (varalla asiantuntija Kimmo Aalto)

Lähiruokakoordinaattori Kirsi Viljanen, maa- ja metsätalousministeriö

Erityisasiantuntijat:

Kehittämispäällikkö Heidi Valtari, Turun yliopiston Brahea-keskus

Projektipäällikkö Juha Rutanen, Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti

Arvio toiminnasta

MESI-verkosto toimi asetettujen tavoitteiden ja toimintasuunnitelman mukaan. Verkosto oli aktiivisesti nostamassa esille maaseudun yrittäjyyttä ja työllisyyttä edistäviä toimia sekä mukana rakentamassa ja toteuttamassa monia kansallisia tms. kehittämistoimenpiteitä. Käytännön työtä tukivat muun muassa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman alue- ja koordinaatiohankkeet.

Verkoston työtä ohjaava ns. sparrausryhmä on kattavuudeltaan laaja-alainen. Verkoston toimintaan kuului myös alueellinen ja valtakunnallinen ohjausryhmä- sekä työryhmätyöskentely. Suuri ja vaikuttava toimintakokonaisuus vuonna 2016 oli alueellisen ja paikallisen kehittämistyön tukeminen esim. ohjausryhmä- ja muulla asiantuntijuustyöskentelyllä, viestinnällä sekä seminaaritoiminnalla. Maaseutupolitiikka.fi-sivuilla julkaistiin 29 blogi- tai ajankohtaiskirjoitusta.

4.5 Ekosysteemipalvelut -verkosto

Tavoitteena on varmistaa vuoteen 2020 mennessä, että maaseudun elinkeinotoiminnassa turvataan luonnon monimuotoisuus ja hyödynnetään ekosysteemipalveluja kestävästi. Hajautettu uusiutuvan energian tuotanto ja käyttö ovat lisääntyneet ja niillä on kasvava merkitys toimeentulolähteenä maaseudulla. Hyvin hoidetut luonnon ja kulttuuriympäristöt sekä maisemat lisäävät maaseudun viihtyisyyttä asuinympäristönä ja vetovoimaa matkailukohteena.

Verkoston toiminta

Teemaverkoston toimintaa toteutetaan keskittymällä jokaisella toimintakaudella 1–2 teemaan. Vuonna 2016 keskityttiin erityisesti toteuttamaan Iloa luonnosta -kampanjaa, jonka tavoitteena on maaseudun luonnon terveys- ja hyvinvointihyötyjen tunnistaminen (MPKO:n toimenpiteet 54, 57). Tämän ohella vietiin loppuun aiempi hajautetun uusiutuvan energiantuotannon mahdollisuuksiin maaseudulla keskittynyt toimenpide (MPKO:n toimenpide 55).

Iloa luonnosta -kampanjassa on tehty tunnetuksi maaseudun luonnon terveysvaikutuksia ja aineettomia ekosysteemipalveluita. Tutkitusti luonto virkistää mieltä, lievittää stressiä, vähentää allergioita ja vahvistaa ihmisen terveyttä. Kampanjan tarkoituksena on ollut jalkauttaa uusinta tutkimustietoa luonnon aineettomista arvoista tekemällä laajaa yhteistyötä erilaisten sote-, luonto- sekä maaseututoimijoiden kanssa. Erityisesti yhteistyökumppaneina on ollut runsaasti järjestötoimijoita. Kampanjassa on kannustettu järjestöjä ja muita toimijoita kehittämään uudenlaisia väyliä ja palveluita maaseudun luonnosta ja terveyshyödyistä nauttimiseen sekä pyritty synnyttämään luontoon liittyviä hyvinvointipalveluja ja tuettu luontoon pohjautuvaan yrittäjyyttä.

Iloa luonnosta -kampanjaa on toteutettu yhteistyössä noin 30 eri valtakunnallisen toimijan kanssa. Kampanjan toimintaa on suunniteltu johtoryhmässä, jossa mukana ovat olleet halukkaiden kampanjatoimijoiden edustajat. Ryhmä on kokoontunut vuoden 2016 aikana 5 kertaa. Lisäksi erikseen on kokoontunut pienempi messuryhmä, joka on ollut vastuulla kampanjan messuosallistumisten suunnittelusta ja toteutuksesta. Osana kampanjaa on mm. järjestetty kaksi seminaaria/työpajaa, toteutettu kutsuretki, osallistuttu kaksille messuille, kerätty kansalaisilta, tutkijoilta ja kansanedustajilta luontoreseptejä, joista on laadittu kaksi koostetta, kirjoitettu 6 blogia, toteutettu 11 kampanjajuttua kampanjatoimijoiden järjestö- tai asiakaslehtiin tai mediaan, pidetty kolme kutsu- tai tieteellistä esitystä, perustettu internetsivut ja laadittu kampanjalle visuaalinen ilme, toteutettu neljä videoklippia ja toimittu taustatukena hankkeistamisessa ja tehty yhteistyötä teemaan liittyvien hankkeiden kanssa. Kampanjan aikana on kirjoitettu yli 300 twiittiä ja kampanjan twitter-tilillä on noin 350 seuraajaa. Monet seuraajat edustavat hyvin verkottoituneita järjestötoimijoita. Kampanjatilin kuukausittainen Twitter-tavoittavuus oli parhaimmillaan noin 30 000 näyttökertaa/kk v. 2016. Kampanjalle myönnettiin Vihervuoden tunnustusmitali.

Hajautetun uusiutuvan energiantuotannon osalta kuluneen toimintakauden toimenpiteisiin on lukeutunut teeman vieminen synteesivaiheeseen. Synteesi toteutettiin toimittamalla Maaseudun uusi aika (MUA) -lehden 2/2016 teemanumero otsikolla Maaseudun kestävä energiahuolto, järjestämällä Maaseutuakatemiassa 2016 työryhmä Maaseutu, biotalous ja kestävä energiahuollon murros ja toimittamalla työryhmän tuloksiin perustuva policy brief. MUA-lehden teemanumero kokosi tutkimuksia, katsauksia ja puheenvuoroja liittyen mm. aurinkovoiman mahdollisuuksiin maaseudulla, hajautetun uusiutuvan energiantuotannon liiketoimintaan, maatilojen biokaasutuotantoon ja pienvesivoimaan, ja se on saatavilla <http://www.mua-lehti.fi/mua-22016-vol-24/>. Maaseutuakatemian energiatyöryhmässä vaikuttajat ja asiantuntijat pohtivat energiamurroksen haasteita ja mahdollisuuksia maaseudulla, ja ryhmän tuloksista viestittiin kokoamalla maaseutuakatemiassa esitetty ”energiauutinen”, policy brief, MUA-energiateemanumeron kirjoitus sekä maaseutupolitiikan blogeja. Teemaa on jatkettu myös hankkeistamalla, mm. Hajautetun uusiutuvan energian mahdollisuudet ja rajoitteet (HEMU)-hanke (VNK, 2016) ja tekemällä yhteistyötä Kohti tulevaisuusorientoitunutta energiamuutosta: Ennakoiva monitasoinen lähestymistapa ha-

jautetun uusiutuvan energian muutokseen (FutWend)-hankkeen kanssa (Suomen Akatemia, 2016-2019). Energiakysymykset ovat niin ikään olleet keskiössä verkoston yhteistyössä Pohjois-Karjalassa toteutettavan Kohti vähähiilisiä kyliä –hankkeen kanssa.

Verkoston ydintoimintoihin kuuluu uutiskirje, jolla on noin 1400 tilaajaa. Vuoden aikana lähetettyihin kahdeksaan uutiskirjeeseen koottiin lähes 50 maaseutupolitiikan ekosysteemipalveluihin liittyvää uutista. Uutiskirjeessä tehtiin tunnetuksi paikallisia mielenkiintoisia hankkeita, hallinnon tarjoamia julkisia rahoitusmahdollisuuksia ja tutkimustuloksia.

Iloa luonnosta –kampanjan toimijat:

Aisapari ry, Eläkeliitto ry, Filha, Ikäinstituutti, Irti huumeista ry, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry / Malike-toiminta, Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat ry, Metsähallituksen luontopalvelut, MTK r.y., Muistiliitto, Pelastakaa lapset ry, Sininauha-liitto, Sosped säätiö, Suomen latu, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen mielenterveysseura, Suomen riistakeskus, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, Sydänliitto, Vapaa-ajan asukkaiden liitto, Visit Finland, WWF ja Ympäristötiedon foorumi.

Verkoston erityisasiantuntijat:

Kati Pitkänen, SYKE, Joensuu

Salla Rantala, SYKE, Helsinki

Jari Lyytimäki, SYKE, Helsinki

Airi Matila, Tapio, Helsinki

Arvio toiminnasta

Vuonna 2016 verkosto on entisestään vakiinnuttanut paikkansa osana Tapion ja SYKEN toimintaa ja lisännyt maaseutupolitiikan tunnettuutta paitsi verkoston toimijoiden myös Tapion ja SYKEN yhteistyökumppaneiden osalta. Erityisesti Iloa luonnosta -kampanja on herättänyt runsaasti positiivista kiinnostusta ja kampanjan on toivottu jatkuvan myös vuonna 2017.

Keskittyminen rajattuihin aiheisiin on mahdollistanut näiden syvemmän käsittelyn ja aiheisiin liittyvien toimijoiden sitoutumisen verkoston toimintaan. Verkoston järjestämät tapahtumat ovat keränneet runsaasti osallistujia ja tuottaneet yhteydenottoja. Kampanjan kokouksiin on osallistuttu suhteellisen aktiivisesti ja lähes joka kokouksessa on ollut mukana uusia toimijoita. Kampanjan viestintä on ollut aktiivista sosiaalisessa mediassa.

Vuoden aikana yhteistyö on syventynyt toimijoiden välillä ja on toteutettu yhteisiä toimenpiteitä. Kansainvälistä yhteistyötä on tehty verkoston tuloksena syntyneen ORIGIN-hankkeen puitteissa Pohjoismaissa. Verkosto on ollut myös kuluneen vuoden aikana aktiivisesti mukana aihepiireihin liittyvässä hankkeistamisessa tuoden yhteen toimijoita sekä toimien taustavoimana. Rahoitusta ovat saaneet ORIGIN-hankkeen (Pohjoismaiden ministerineuvosto) ohella Kohti vähähiilisiä kyliä (Manner-Suomen maaseuturahasto) sekä Futwend (Suomen Akatemia) -hankkeet.

Toimintaa on vaikeuttanut huomattavasti rahoituksen jatkuvuuteen liittyvät epävarmuudet.

4.6 Harvaan asutun maaseudun verkosto

Harvaan asutun maaseudun verkostolla oli vuonna 2016 tavoitteina yhteistyössä muiden Manen verkostojen kanssa (1) jatkaa toimivan verkostomaisen toimintamallin kehittämistä horisontaalisille verkostoille Maaseutupoliitiikan neuvoston (MANE) kuudennen Maaseutupoliittisen kokonaisohjelman toteutuksessa sekä suhteessa maaseutupoliitiikan verkostoihin että omiin yhteistyöverkostoihin. Tämän lisäksi tavoitteena oli (2) nostaa harvaan asuttua maaseutua koskevat erityispiirteet esille sekä temaattisten verkostojen sisällä että laajemminkin maaseutupoliitikassa. Keskeinen osa toimintaa oli myös (3) paikkaperustaisen kokeilujen aikaansaaminen.

Tämän lisäksi harvaan asutun maaseudun osalta tavoitteina oli

- Nostaa esille Maaseutupoliittisessa kokonaisohjelmassa olevia harvaan asuttua maaseutua käsitteleviä asioita eri medioissa ja työryhmissä ja edistää niiden toteutumista
- Käynnistää toimivien yhteistyömuotojen luominen seitsemän harvaan asutun maaseudun maakunnan sekä saaristoalueen kanssa. Tavoitteena on harvaan asutun maaseudun asioiden edistäminen ja laajan koko harvaan asutun alueen kattavan verkoston luominen.

HAMA-verkoston toiminta

Tiedotus: Julkaissut kaksi Korvesta ja Valtateiltä -verkkolehteä (www.korvesta-ja-valtateilta.fi) teemoilla ”Harvaan asuttu maaseutu valtapuheissa – kuka elättää ja kenet” ja ”Tehokkuutta hajauttamalla tulevaisuuden maakuntahallinnossa”. Lehti on jaettu sekä MANEn jakelulistan mukaan että kansanedustajille ja heidän avustajilleen, valtionhallinnon organi-

saatioille maakuntiin ja pääkaupunkiseudulle, tiedotusvälineille, kehittäjäorganisaatioille, eri tahojen omien jakelujen mukaan maakunnallisesti kuntiin ym.

Sosiaalista mediaa (facebook, twitter) on käytetty aktiivisesti harvaan asuttua maaseutua käsittelevien asioiden edistämisessä. Verkoston asiantuntijaryhmän puheenjohtaja on kirjoittanut blogeja ja mielipidekirjoituksia mm. Kalevaan, Helsingin Sanomiin ja Maaseudun Tulevaisuuteen.

Verkosto osallistui Päättäjien maaseutuakatemian suunnitteluun ja toteutukseen.

Seminaarit:

- Järjestänyt valtakunnallisen seminaarin 13.9.2016 Helsingissä ”Tehokkuutta hajuttamalla tulevaisuuden maakuntahallinnossa” yhteistyössä ELVI-verkoston kanssa. HAMA-verkosto osallistui Yhteiskunnallista yritystoimintaa edistävään työryhmään ja siihen liittyvän kiertueen Kannuksen tilaisuuteen.

Turvallisuus:

- Varautumisseminaari/SPEK Helsingissä 24.11., puhujana verkoston puheenjohtaja Tytti Määttä
- Alueellinen työpaja Oulussa 1.12.2016, ”Sisäinen turvallisuus kunnassa – paikallishallinnon näkökulma”, Tytti Määttä
- Mukana SPEK:n Kyläturvallisuushankkeen ohjausryhmässä ja harva-turva-asiantuntijaverkostossa (SM)

Harvaan asutun maaseudun strategia 2017–2020:

- Verkosto on laatinut Harvaan asutun maaseudun strategian pääosin aihekohtaisissa etätyöpajoissa verkostomaisesti toimien. MANE hyväksyi strategian 20.12.2016.

Harvaan asutun maaseudun verkoston asiantuntijaryhmä:

- Kehittänyt uutta verkostomaista toimintatapaa, pitänyt 4 asiantuntijaryhmän kokousta (osa kokonaan etäteknologiaa hyödyntäen)

MANEn sihteeristön ja MANEn toimintaan osallistuminen:

- Kokoukset, verkostojen toiminnan kehittäminen, valvojana ”Digitaalisuus ja palveluiden saatavuus maaseudulla” -hankkeessa, lausuntojen laatiminen, Maaseutuakatemian suunnittelu ja toteutus, seminaarit ja verkostosparraus

Maakuntaverkostot:

- Järjestänyt maakuntatapaamisen Pohjois-Karjalassa, Ilomantsissa

Kannanotot ja kommentoinnit:

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi liikennekaareksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi yhdessä Infrastruktuuri ja maankäyttö verkoston kanssa sekä sihteeristön lausunnot.

Kansainvälisyys:

- Osallistunut Ruotsin Landsbygdsriksdagen 2016 tapahtumaan, mukana olo NSPA:n ja OECD:n tutkimuksessa, osallistuminen Thematic Group on Smart and Competitive Rural Areas työryhmän työskentelyyn (ENRD), osallistuminen Barentsin meren foorumiin ja mukana kv-hankkeiden suunnittelussa

Maaseudun palvelut:

- Kansanedustajien puurobaarin keskustelun aiheena lähipalvelujen saavutettavuus, mukana erikoistutkija Katja Ilmarinen (THL). Mukana Yhteiskunnallinen yrittäjyys työryhmässä ja –kiertueella

Harvaan asutun maaseudun verkoston asiantuntijaryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja, kunnanjohtaja Tytti Määttä, Vaalan kunta

Varapuheenjohtaja ja päätoimittaja, kyläasiamies Tuomo Eronen, Pohjois-Karjala

Jäsenet:

MANEn pääsihteeri Christell Åström, MMM

Maaseutujohtaja Pertti Iivanainen, Liperi

Ylitarkastaja Rainer Lahti, YM

Toiminnanjohtaja Arja-Leena Peiponen, Viisari ry

Ohjelmapäällikkö Hilikka Laine, Keski-Suomen liitto

Erikoistutkija Katja Ilmarinen, THL

Ylitarkastaja Reijo Martikainen, MAVI

Ylitarkastaja Seppo Serola, Liikennevirasto

Asiantuntija Kimmo Aalto, MTK

Yrittäjä Ari Rosti, Pinassi Oy, Saaristo

Kansanedustaja (KD) Sari Essayah

Kansanedustaja (Kokoomus) Eero Suutari

Kansanedustaja (Keskusta) Anne Kalmari

Kansanedustaja (Vihreät) Hanna Halmeenpää

Aluekehitysasiantuntija Jouni Ponnikas, Kainuun liitto

Projektipäällikkö Rauno Kuha, Luke/Rovaniemen yksikkö

HAMA-asiantuntijaryhmässä ovat mukana muiden Manen verkostojen erityisasiantuntijoita.

Erityisasiantuntija:

Tarja Lukkari, Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy, Aktiviteettimatkailu

Arvio toiminnan onnistumisesta

Harvaan asutun maaseudun verkosto keskittyi vuonna 2016 erityisesti Harvaan asutun maaseudun kehittämisstrategian laatimiseen, harvaan asutun maaseudun turvallisuusky-symyksiin ja maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutuksiin alueella. Uudistusten keskeneräisyyden vuoksi verkosto keskittyi tuomaan harvaan asutun maaseudun näkökulmaa uudistusten valmisteluun.

Harvaan asutun maaseudun strategian laadinnassa oli mukana asiantuntijaryhmä, MANEn verkostojen erityisasiantuntijoita sekä MANEn jäseniä. Laadinnassa työpajat toteutettiin pääosin etäteknologiaa hyödyntäen.

Maakuntavierailut ovat tuoneet tietoa alueiden kehittämistarpeista ja paikallisesta kehittämisestä. Lisäksi kaikilta alueilta on löytynyt henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita olemaan mukana Harvaan asutun maaseudun verkostossa.

Harvaan asutun maaseudun asioita on nostettu esille seminaareissa, verkkolehdessä, muissa tiedotusvälineissä, työryhmissä ja facebookissa. Erityisesti Harvaan asutun maaseudun strategia on saanut runsaasti näkyvyyttä. Tähän tulee kuitenkin panostaa vieläkin enemmän. Verkosto on panostanut etävälineiden hyödyntämiseen kokouksissaan.

4.7 Identitetsbaserat nätverk (IDNET)

Målet med IDNET:s verksamhet för år 2016 var att sätta fokus på "Svenskfinland som innovationsplats" inom ramen för en platsbaserad politik. Målet uppnås genom att testa och pilotera insatser i anslutning till lokalutveckling och landsbygdsutveckling. Impulser tas främst från Norden och Europa.

Uppgift: Inom ramen för det godkända landsbygdspolitiska helhetsprogrammet verkar 5 temanätverk och två horisontella nätverk. IDNET fungerar som ett horisontellt nätverk, vars uppgift är att samla olika finlandssvenska landsbygdsaktörer till ett gemensamt forum. Platsen utgör i första hand Svenskfinland. IDNET:s verksamhet baserar sig på språklig och kulturell gemenskap inom den breda landsbygdspolitiken i Finland.

Bl.a. följande åtgärder verkställdes under perioden.

Storytelling – berättande

IDNET har samverkat med EU-kommissionens ERASMUS+ program tillsammans med parter i Tjeckien, Rumänien, Slovenien, Sicilien, Spanien, Nederländerna, Nordirland och Nederländerna/Danmark. Projektets namn var "Raising Strong and Resilient Communities". Projektet tog fram nya metoder inom ramen för storytelling som kan användas i till exempel lokalt utvecklingsarbete. Pilotområdet i Finland utgjorde skärgårdsön Bergö i Malax kommun.

Den 20.9. ordnades ett internationellt (ERASMUS+) storytellingseminarium i Helsingfors där en handbok med metoder i ämnet presenterades. Detta tema presenterades också på Svenska studieförbundets mäsä 30.8. samt på ett nationellt seminarium i Helsingfors den 29.8. Projektet avslutades 30.9.2016, Mer information kan hittas på sidan rsr.eu.

Den 8.2. arrangerades även en berättarworkshop i Vasa med Marianne Folkedotter från Västerbotten, Sverige som inbjuden gäst. Följande dag arrangerades i Tammerfors en ordfördelarutbildning i Svenskfinland med Marianne Folkedotter som utbildare. Temat var hur man får mera kunskap kring inledande processer för berättande på lokal nivå.

Världsberättardagen den 20 mars uppmärksammades med lokala berättelser från Bergö. IDNET har också samverkat med Syd kustens Landskapsförbund och KulturÖsterbotten kring lokalt berättande i Svenskfinland. Deltagande och kontaktskapande aktivitet gjordes till Berättarfestivalen i Skellefteå i april 2016.

Utvärdering/uppföljning: Storytelling som utvecklingsmetod börjar etablera sig i Svenskfinland. Information har ingått i SFV-magasinet, presenterades på den finlandssvenska landsbygdsriksdagen i Karis i oktober, en Facebookgrupp "Storytelling i Svenskfinland" finns på webben. SFV följer upp EU-projektet med handledarutbildningar gällande storytellingmetoder. Information ingår även på maaseutupoliitika.fi som blogginlägg. Storytelling finns med som tema på Landsbygdsparlamentet i Leppävirta i september 2017. Samverkan med Berättarfestivalen i Skellefteå kommer att fortsätta år 2017 med finska inslag som en del i Finlands 100-års jubileum.

Nordiskt samarbete

IDNET fungerar som en länk till Norden. Samarbetet med Hela Sverige ska leva och Hela Norden ska leva har fortsatt under verksamhetsåret. Bland annat deltog representanter från IDNET i Hela Sverige ska levas landsbygdsriksdag på Gotland i maj.

SFV stod också värd tillsammans med SYTY för Hela Norden skall levas vårmöte i Helsingfors den 17–18.3.

Den 9–10 maj gjorde landsbygdsutvecklare och kulturaktörer från Västerbotten ett besök till Österbotten var man presenterade hur landsbygdspolitiken är uppbyggd i Finland och hur vi jobbar med ämnet i Svenskfinland. Kontakter har också skapats till Överenskommelsen i Sverige www.overenskommelsen.se

Utvärdering och uppföljning

Tillsammans med Hela Norden skall leva har samverkandeprojekt diskuterats kring teman såsom integration på landsbygden och omställningsfrågor. Detta resulterade i att frågan lyftes fram tillsammans med Nordregio och Hela Norden Skall Leva på ett seminarium i Stockholm i november som också innehöll finska inslag. Kontakterna till Överenskommelsen ledde till samverkan med Kompanjonskaps -projektet och Finlands kommunförbund. Konceptet presenterades i Helsingfors den 19.10 där IDNET var lokal värd för Lotta Johansson från Hela Sverige skall leva/ Överenskommelsen.

Samhälleligt företagande

IDNET har samverkat under året med de övriga nätverken speciellt kring temat samhälleligt företagande. I Sverige använder man begreppet gemenskapsföretagande och i Skottland community business. IDNET stod värd för det svenska informationstillfället i Helsingfors den 3 oktober med Håkan Björk från Sverige som föreläsare. Temat var också aktuellt vid Landsbygdspolitiska rådets morgongröttillställning i Helsingfors den 13.10 där ämnet diskuterades med bl.a. riksdagsledamöter. Ämnet har presenterats vid flera inofficiella diskussioner bland annat med representanter från Aktion Österbotten.

Utvärdering/uppföljning: Samhälleligt företagande är relativt okänt i Finland. På finlands-svenskt håll finns en viss begreppsförvirring i jämförelse med begrepp som använts i Sverige. När man förklarar innebörden har ämnet intresserat aktörer på flera nivåer, inom föreningar, kommuner, politiker. En introduktionskurs i ämnet kunde vara lämpligt. Håkan

Björk från Sverige har visat intresse för att skapa en on-line kurs i ämnet under 2017. Den specialsakkunniga har även skrivit en blogg i ämnet till webbsidan Maaseutupolitiikka.fi

Den finlandssvenska landsbygdsriksdagen

IDNET/SFV var delgenomförare av den finlandssvenska Landsbygdsriksdagen i Karis, Nyland den 22–23 oktober. Temat var denna gång "Våga sticka ut", att lyfta fram exempel på innovativitet i Svenskfinland. Öppningstalet hölls av riksdagsledamot Thomas Blomqvist. Huvudtalare var den danske bonden Frank Erichsen, känd från bl.a. YLE5. Lokala företagare lyfte fram lite udda företagsidéer som inspiration till andra. Ann-Sofi Backgren föreläste om styrkan i berättelser för landsbygdsutvecklare. Christell Åström berättade om Landsbygdspolitiska Rådet. Olika aktivister, privatpersoner, representanter för föreningar och organisationer kunde också lyfta fram aktuella ärenden till Landsbygdsriksdagen via motioner.

Utvärdering/uppföljning: Cirka 70 personer deltog i den finlandssvenska landsbygdsriksdagen. En resolution gavs från landsbygdsriksdagen som distribuerades till pressen. Uppbackningen i lokala media var bra. Också feedbacken från deltagarna var positivt. Nästa finlandssvenska Landsbygdsriksdag hålls på Åland 2018 med LEADER Åland som lokal värd. Under 2017 är avsikten att skapa ett "svenskt rum" på Landsbygdsparlamentet i Leppävirta för att finlandssvenska frågor lyfts fram inför den europeiska landsbygdsriksdagen senare på hösten 2017 i Österrike.

Kuva 4. Frank Erichsen på den finlandssvenska landsbygdsriksdagen 2016. Kuva: Ann-Sofi Backgren.

Närdemokrati, delaktighet och hållbarhetsfrågor

Den 2 februari hölls ett diskussionstillfälle/seminarium i Korsholms vuxeninstitut på temat Demokrati, delaktighet, åsiktsbildning och åsiktsförändring i samarbete med Korsholms vuxeninstitut. Föreläsaren, PD Marina Lindell från Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi i Vasa, delade med sig av sin forskning om hur medborgarna påverkas av att delta i demokratiska samtal och hur medborgarna i sk medborgarpaneler kunde delta i större utsträckning i det politiska beslutsfattandet.

IDNET arrangerade den 29.9 en nätverksträff i Tammerfors för IDNET:s medlemmar och de svensk- och tvåspråkiga LEADER-grupperna med en inspirerande föreläsning med Daniel Hansson från Sverige om hållbarhetsfrågor och helhetslösningar ur en bioregional synvinkel.

Även omställningsfrågor har varit aktuella under året. IDNET gav ett utlåtande den 9.11. gällande SOTE-reformen ur ett finlandssvenskt landsbygdsperspektiv. Den finlandssvenska landsbygden är på många sätt internationell.

I Helsingfors 26.10 och i Vasa 27.10. ordnades en diskussion om flyktingproblematiken under temat FLYKT-NYTT LAND-NYTT LIV i samarbete med Röda Korset, mångkulturutvecklare Nina Stubb. Danjin Malinovic, från riksteatern i Sverige, framförde monologen Var är mitt hem? Danjin Malinovic flydde från Bosnien Hercegovina vid 6-års ålder och var länge på flykt med sin familj. Idag bor han i Sverige. I sin självbiografiska monolog berättar han om lycka, krig, flykt och hopp, samt känslan av att vara stämplad som en illegal människa.

Utvärdering/uppföljning: De pågående samhällsreformerna innebär en speciell utmaning för det svenska i Finland som inlemmas i allt större strukturer. Frågor som närdemokrati, delaktighet kommer att öka i betydelse vilket ställer krav på fungerande modeller framöver.

Hållbarhetsfrågor och omställning har börjat engagera lokalt och IDNET har fört flera diskussioner med olika aktörer. Bl.a har Älvbyarna i Korsholm fått LEADER-finansiering för ett större omställningsprojekt.

IDNET har också medverkat till Facebookgruppen Omställning Österbotten och Omställning Svenskfinland där man delar med sig av information, tips och idéer samt samlar personer intresserade av ämnet. Den finlandssvenska landsbygden kan i många sammanhang fungera som en förebild vid integration och samverkan mellan lokal befolkning och nyfinländare, t.ex. i Närpes och Korsnäs är över 10 % av befolkningen utländsk.

Information och samverkan

IDNET har samverkat med SFV/Svensk Byaservice kring ett elektroniskt nyhetsbrev som publiceras kontinuerligt. Nyheterna i nyhetsbrevet kan sökas var för sig på Svensk Byaservice Nyhetslogg. Detta gör att nyhetsbrevet sprids också via jord- och skogbruksministeriets, SYTY:s m.fl. webbplatser. Dessutom har SFV/Byaservice upprätthållit hemsidan bya.net. SFV ger också ut SFV Magasinet ca fyra gånger per år där olika artiklar som berör landsbygdsutvecklingen i Svenskfinland ingått under år 2016. IDNET har också skrivit bloggar till Maaseutupoliikka.fi IDNET har samverkat med de andra nätverken och deltagit i sekretariatet för det Landsbygdspolitiska Rådet.

Ordförande:

Riksdagsledamot Thomas Blomqvist, SFP

Viceordförande:

*T.f. Regionalutvecklingsdirektör, Niklas Ulfvens, Österbottens förbund
Studierektor, Sixten Sandström, SFV*

Medlemmar:

*Projektledare Mia Aitokari, Projekt Kungsvägen
Landsbygdsprofessor Emeritus, Kjell Andersson, Åbo Akademi
Landsbygdsöverinspektör Antonia Husberg, Landsbygdspolitiska rådet
Nätverksexpert Lauri Hyttinen, Landsbygdsnätverkstjänster/Seinäjoki
Kommunalråd, Anita Ismark, Korsnäs kommun
Ombudsman, Rikard Korkman, SLC
Generalsekreterare, Risto Matti Niemi, Byaverksamhet i Finland
Utvecklingschef, Per-Stefan Nyholm, Nylands förbund
Projekt- och upphandlingskoordinator, Petra Palmroos, Pargas stad
Kontaktchef, Anne Sormunen, Mellersta Österbottens förbund
Doktorand, Kristina Svets, Åbo Akademi
Verksamhetsledare, Camilla Wahlsten, Finlands svenska 4H
Verksamhetsledare, Gunilla Wasström, Pomoväst
Folktingssekreterare, Markus Österlund, Folktinget*

Specialsakkunnig:

Specialsakkunnig, Ann-Sofi Backgren, SFV (föredragande)

4.8 Maaseudun yhteisöllinen palvelutuotanto verkostojen yhteisenä teemana

Maaseudun toimijoilla oli selkeä tarve saada lisää tietoa yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä ja yhteisöllisestä palveluntuotannosta. Maaseutupolitiikan teemaverkostot (harvaan asuttumaaseutu, infra, elämänlaatu, kansalaistoiminta, Idnet ja elinkeinot ja osaaminen) kokosivat yhdessä asian ympärille asiantuntijoita ja verkostoa. Keskustelujen pohjalta syntyi seminaarikiertue maaseudun toimijoille. Tilaisuudet järjestettiin Porissa, Kannuksessa ja Leppäviralla sekä ruotsinkielisen tilaisuus Helsingissä.

Seminaarikiertueella jaettiin tietoa kumppanuuden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden perusteista sekä toimintamalleista maaseudulla. Asiantuntijana tilaisuuksissa toimi Jarmo Hänninen Idekoop osuuskunnasta. Järjestelyt tehtiin yhteistyössä paikallisten tahojen ja maaseutuverkostoyksikön kanssa. Tavoitteena oli lisätä tietoa yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä ja kumppanuusmalleista. Tilaisuuksissa tehtiin myös alustavia kartoituksia ao. alueilla yhteiskunnallisesti toimivista yrityksistä. Kartoitusten ja tilaisuuksien keskustelujen pohjalta on luotu jatkosuunnitelma aiheen viemiseksi eteenpäin maaseutupoliittisen työn alla.

Kuva 5. Kannukseen Eskolan kylätalolle kokoontui 21.9.2016 reilu 40 henkilöä saamaan lisää tietoa yhteisöllisestä palveluntuotannosta. Kuva: Tarja Lukkari

4.9 Teemaverkostojen arviointi

Syksyllä laadittiin arvionti käynnissä olevista teemaverkostoista. Tehtävänä oli tuottaa arviointi maaseutupolitiikan verkostojen tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä tunnettuudesta. Lisäksi tehtävänantoon kuului antaa arvioinnin pohjalta ehdotuksia maaseutupolitiikan verkostotoimintatavan kehittämiseksi huomioiden esiin tulleet teemaverkostotyön haasteet ja mahdollisuudet, maaseudun kehittämisen tulevaisuuden tarpeet ja valtionhallinnon taloudellinen tilanne. Arvionnin suoritti TK-Eval.

Arvioinnin johtopäätöksissä nostettiin esille verkotojen toiminnan kehittämistä mm. siitä lähtökohdasta, että verkostojen tulisi tulevaisuudessa olla etenkin yhteydenpitäjiä MANEn ja valtakunnallisen maaseutupolitiikan toteuttajien suuntaan ja ottaa vankempi asema varsinkin mielipidevaikuttajana ja aktivoijana sekä lobbaajana.

Edelleen arvioinnissa todettiin, että verkostojen sisällä koetaan verkostojen merkitys maaseutupolitiikan toimijoina tärkeänä ja pidetään teemaverkostotyyppistä työskentelyä oikeana toimintatapana. Verkostomainen työskentelytapa on mahdollistanut pienillä rahallisilla resursseilla suhteellisen ison ihmisjoukon osallistamisen maaseutupoliittisen viestin eteenpäin viemiseen. Resurssien niukkuus tosin näytti olevan samalla verkostojen toiminnan suurin ongelma. Myös verkostojen toimintaa tukevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan vähentyminen on epäilemättä heikentänyt toiminnan konkreettista otetta ja samalla tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Maaseutupolitiikan resurssiniukkuuden vuoksi ohjelmaraahoituksen mahdollisuudet olisi syytä selvittää tarkasti ja pyrkiä myös etsimään soveltuvat keinot tärkeiden teemojen edistämiseen.

Verkostojen edistettävänä olevista teemoista nykyistä enemmän huomiota olisi suunnattava osaamiseen ja koulutukseen maaseudulla. Kansainvälinen yhteistyö vaatii verkostoilta jatkossa myös lisähuomiota, samoin kuin muiden MANEn tehtävien toteuttaminen. Verkostojen yhteisessä viestinnässä riittää myös kehittämistä jatkossa.

Verkostotoimintatavan kehittämisessä on huolehdittava siitä, että verkostoilla on mahdollisuus jatkossakin työskennellä toisaalta ennalta sovittujen asioiden kimpussa pitkäjänteisesti, toisaalta myös reagoimalla ja tarttumalla ajankohtaisiin asioihin. Yksi verkostotyön vahvuus on, että verkostoilla on suhteellisen vapaat kädet tehdä ja vastata aina ajankohtaisiin asioihin. Verkostojen parista pitääkin pystyä reippaasti ottamaan kantaa asioihin ilman esim. taustaorganisaation asettamia rajoitteita.

Myös MANEn olisi uskallettava nostaa asioita käsittelyyn ja liputtaa maaseudun asiaa riittävällä voimalla, että se huomataan. MANEn tulisi toisaalta myös paremmin hyödyntää

verkostossa olevaa asiantuntijuutta, toisaalta verkostoista pitäisi nousta asioita MANEssa käsiteltäväksi. MANElta kaivataan samalla myös selkeämpää otetta maaseutupolitiikan verkoston johtamisessa.

Arvioinnin johtopäätöksiä on hyödynnetty, kun uusia teemaverkostojen kokoonpanoja on suunniteltu kehittämissyhmässä loppuvuodesta 2016. Kehittämis ehdotuksia tullaan myös hyödyntämään uusien verkostojen aloittaessa toimintansa keväällä 2017.

5 Maaseutututkimuksen ja -osaamisen vahvistaminen

5.1 Valtakunnalliset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeet

Maaseutupolitiikan siirrosta maa- ja metsätalousministeriöön sekä Maaseutupolitiikan neuvoston asettamisen aikataulusta johtuen päätettiin maaseutupolitiikan hankehaku siirtää alkuvuoteen 2017. Tämä koski valtakunnallisia maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeita, jotka rahoitetaan maa- ja metsätalousministeriön maaseudun kehittämisen määrärahasta (mom. 30.10.63) ja Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) varoista.

Syksyn aikana hankehakua oli kuitenkin valmisteltu molempien rahoitusten osalta ja joulukuun MANEn kokouksessa päätettiin avata hankehaun teemat tammikuussa 2017. Verksotohankkeille, jotka tukevat MANEn tehtävien toteuttamista, päätettiin avata haku ja tehdä päätös kolmeksi vuodeksi 2017–2019 budjettiehdoin.

Vuonna 2017 päätettiin avata hankehaku seuraavissa maaseutupoliittisten verkstohankkeiden painopisteissä:

1. Harvaan asutut alueet
2. Osaaminen ja työllisyys
3. Kansalaistoiminta ja hyvinvointi
4. Elinvoimainen toimintaympäristö
5. Ruotsinkielinen toiminta.

Maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeille päätettiin avata haku pääteemalla ”Konkreettiset ratkaisumallit ja toimintatavat maakunta- ja sote-uudistuksessa maaseudun palvelujen järjestämisessä, yrittäjyyden edistämisessä, osallisuudessa tai maaseututiedon keräämisessä”.

Läpileikkaavia näkökulmia haussa olivat paikkaperustaisuus, älykäs erikoistuminen, maaseutuvaikutusten arviointi sekä kumppanuus. Rahoitusta näille hankkeille oli yhteensä 510 000 euroa. MANEn joulukuun kokouksessa hyväksyttiin myös hankeryhmän kokoonpano sekä toimintakausi, joka päätettiin välille 1.1.2017–30.6.2017.

5.2 Maaseutuakatemia

Maaseutuakatemia järjestettiin 12.–13.4.2016 Porvoossa Sannäsin kartanossa. Se oli kutsuvieraille tarkoitettu noin 24 tunnin foorumi yhdessä ajattelemiselle ja oppimiselle. Tavoitteina oli tuoda yhteen suomalaisia vaikuttajia politiikasta, mediasta, kansalaisjärjestöistä, yrityksistä, korkeakouluista, tutkimuslaitoksista ja hallinnosta sekä tarjota tietoa ja antaa eväitä arjen vaikuttamistyöhön ja tuottaa aineksia tuleviin linjauksiin. Akatemian tavoitteena oli lisäksi olla foorumi näkemysten jakamiselle luottamuksellisesti muiden päättäjien ja vaikuttajien kanssa.

Akatemiassa haettiin rentoa ilmapiiriä vauhdittamaan pohdintaa maaseudun roolista yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vauhdittajana. MANE järjesti akatemian toista kertaa.

Maaseutuakatemiassa käsiteltiin viittä eri teemaa, joita olivat 1. Julkinen palvelulupaus, 2. Maaseutu, biotalous ja kestävä energiahuollon murros, 3. Maaseudun liikenne ja digitalisaatio, 4. Maahanmuuttajat maaseudun elinkeinojen voimaannuttajina sekä 5. Kohti kumppanuusyhteiskuntaa.

Kaikissa Maaseutuakatemian teemoissa yhteistä oli uudistumiskyvyn ja tulevaisuuden trendien tarkasteleminen maaseudun näkökulmasta. Tilaisuudessa haettiin ratkaisuja ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Teemat linkittyivät myös pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan. Kuhunkin teemaan liittyvää keskustelua ja työskentelyä luotasivat yhdessä osallistujien kanssa alan asiantuntija ja Maaseutupolitiikan verkoston asiantuntija.

Kussakin teemassa työryhmät laativat tulevaisuus uutisen ja policy briefin. Policy briefit lähetettiin Maaseutuakatemian jälkeen mm. kaikille kansanedustajilla. Maaseutuakatemiaan osallistui yhteensä 58 henkilöä.

Kuva 6. Maaseutuakatemia 2016

6 Verkostoitumisen ja kokemustenvaihdon edistäminen

6.1 Vastaanottava maaseutu -seminaari kotouttamisesta maaseudulla

Maaseutupolitiikan verkosto järjesti yhdessä maa- ja metsätalousministeriön sekä maaseutuverkostopalvelujen kanssa Vastaanottava maaseutu – pakolaisten kotoutuminen maaseudulle -seminaarin Helsingissä 21.1.2016. Teemaa lähestyttiin maaseudun näkökulmasta konkreettisten esimerkkien ja faktojen kautta samalla kun pohdittiin, millaisia mahdollisuuksia ja haasteita maahanmuutto tuo maaseudulle.

Kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio nosti avaussanoissaan esiin, että maaseudulla on mahdollisuus tarjota työtä hyvin erilaisille ja eri koulutustaustan omaaville ihmisille. Työn lisäksi yhteisöllisyys on äärimmäisen tärkeää kotoutumisessa. ”Yhdessä tehdään, yhdessä yritetään ja luodaan suomalaista hyvinvointia”.

Hyvänä esimerkkinä esitettiin mm. Punkalaidun, missä maahanmuutto on kunnan strateginen valinta ja tahtotila, joka vaikuttaa myönteisesti mm. kunnan ikärakenteeseen. Kunta on vastaanottanut kiintiöpakolaisia vuodesta 2008. Seminaari keräsi laajan kuulijakunnan niin paikan päällä kuin verkkoyhteyksien kautta.

6.2 Puurobaari

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä MANE kutsui kansanedustajat avustajineen keskustelemaan ajankohtaisista maaseutuasioista puuroaamiaiselle 13.10.2016 Tämä oli toinen kerta, kun tapahtuma järjestettiin. Puuroa nautittiin 1,5 tunnin ajan Luonnontieteellisen

museon kahvilassa, jonne kukin teemaverkosto oli valmistellut keskustelua varten kysymyksiä teemansa ympärille.

Puurobaarissa oli tarjolla tietoa mm. maaseutuvaikutusten arvioinnista alueuudistuksessa, yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä sekä maaseudun energiamahdollisuuksista. Puurobaarissa nostettiin myös esille Maaseutupoliitiikan neuvoston kannanotto yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseksi maaseudulla.

Välitön palaute tilaisuudesta oli myös vuonna 2016 erittäin myönteinen. Puuron ohella keskusteltiin ajankohtaisista poliittisista asioista, joilla on suuri merkitys maaseudulle, siellä asumiselle ja toimimiselle. Keskustelunaiheina tilaisuudessa olivat mm. maaseudun julkinen henkilöliikenne, hyvinvointipalvelut maaseudun luonnosta, globaali energiamurros ja Suomen maaseudun mahdollisuus, työllisyys ja yrittäjyys maaseudulla, tulevaisuuden kunta ja tiukka julkinen talous, sote-uudistus ja lapsiperheiden palvelut maaseudulla, kulttuurin saavutettavuus maaseudulla sekä yhteiskunnallinen yrittäjyys ja sen antamat mahdollisuudet.

Kuva 7. Puurobaari järjestettiin jälleen Luonnontieteellisen museon kahvilassa.

MANE-verkoston suuntaan esitettiin toivomuksena mm. helposti saatavaa ajantasaista faktatietoa eri maaseutupoliittisista ajankohtaisista teemoista sekä yhteydenottoja ja ideoita. Puurobaarissa vieraili arviolta nelisenkymmentä kansanedustajaa ja heidän avustajansa.

6.3 Kansainvälinen toiminta

Suomalaisen maaseutupolitiikan verkoston kytkeytyminen kansainvälisiin verkostoihin on luonteva ja lisäarvoa tuova ulottuvuus maaseudun kehittämisessä. MANE edisti ja osallistui aktiivisesti kansainväliseen verkostoitumiseen ja kokemustenvaihtoon.

Talvella 2015 yhteiseksi toimintafoorumiksi perustettu kv-pöytä jatkoi toimintansa vuoden 2016 aikana. Kv-pöytä toimii vapaamuotoisesti ja siinä on mukana toimijoita MANE-verkostosta (*Christell Åström, Ann-Sofi Backgren, Hanna-Mari Kuhmonen*), Maaseutuverkoston palveluista (*Juha-Matti Markkola, Lauri Hyttinen*), SYTYstä (*Petri Rinne*) ja Leader-ryhmistä (*Jaana Mälkki, Krista Antila*).

Kv-pöytä toimii maaseutuverkostopalveluiden kv-työn ideariihenä sekä MANEn kv-strategian edistäjänä. Kv-pöydän tavoitteiksi on kiteytetty 1) suomalaisen kv-verkoston vahvistaminen ja jäsentäminen: parempaa synergiaa, 2) yhteiset toimenpiteet: OpenDays, ERP (European Rural Parliament), kansallinen kv-seminaari: monimuotoiset rahoitusmahdollisuudet, sekä 3) tiedon välittäminen: mitä tapahtuu organisaatioissa, mitä tapahtuu rajojen ulkopuolella, mielenkiintoisten esimerkkien onkiminen ja välittäminen, tiedon säteilyttäminen ulkopuolelle. Vuonna 2016 kv-pöydässä suunniteltiin mm. vuonna 2017 toteutettavan maaseutuparlamentin kansainvälistä osuutta.

Ruotsin Landsbygdsriksdagen järjestettiin 27.–29.5.2016 Gotlannin Visbyssä. MANEn verkostosta osallistui ryhmä maaseudun toimijoita tapahtumaan tavoitteena tutustua ruotsalaiseen konseptiin. Alkuvuodesta 2016 oli päätetty, että syksyllä 2017 järjestetään vastaavanlainen Maaseutuparlamentti 2017 -tapahtuma Suomessa.

Ruotsin Landsbygdsriksdagen on yksi suurimmista paikallisen kehittämisen ja ajankohtaisten maaseutukysymysten kohtaamispaikoista Euroopassa. Tapahtumaa on järjestetty joka toinen vuosi 1990-luvun puolivälistä saakka Hela Sverige ska leva -yhdistyksen aloitteesta. Tapahtuma kerää maaseudun asukkaita, poliitikkoja sekä virkamiehiä viikonlopun ajaksi, jolloin edistetään maaseudun asioita ja nostetaan maaseudun kysymyksiä korkealle poliittisella agendalla. Tämän vuoden tapahtuman teemana oli ”tasapainoisen maan puolesta” (för ett land i balans).

Kesällä 2016 toteutetussa maaseutupoliittisen kokonaisohjelman seurannassa selvitettiin, minkälaista kansainvälistä toimintaa eri organisaatioilla on maaseutupolitiikkaan liittyen. Yleisesti voidaan todeta, että useimmilla maaseutupolitiikan verkostoon kuuluvilla organisaatioilla on laajaa kansainvälistä toimintaa myös maaseutupolitiikassa. Vastausten perusteella kansainvälinen toiminta on pitkälti sidoksissa siihen, miten kansainvälisyydellä voidaan saada lisäarvoa organisaation toimintaan. Kyseessä voi olla hyvinkin konkreetti-

nen tiettyyn aihealueeseen liittyvä toiminta tai laajempaa maaseutupolitiikan teemoihin liittyvää yhteistyötä.

Ministeriöt toimivat vuorovaikutuksessa monien ylikansallisten yhteistyöelinten kanssa (esim. EU, OECD, YK), joiden yhtenä tavoitteena on vaikuttaa maaseutupolitiikkaan ja maaseudun kehittämiseen. Euroopan unionin reuna-alueiden kehittämisen puolesta työtä tekevät esim. maakuntaliitot ja Leader-ryhmät, joiden kautta maaseudun erityispiirteiden huomioiminen saadaan mukaan myös kansainväliseen keskusteluun ja kehittämisrahoituksen piiriin. Leader-toimintatapaa on viety jopa Mosambikiin saakka. Lukella, Tapiolla ja Metsähallituksella on laajaa kansainvälistä toimintaa mm. luontopalveluiden ja biotalouden kehittämisen saralla. Yliopistojen tutkijat vaikuttavat useissa kansainvälisissä organisaatioissa, joissa käsitellään maaseutupolitiikkaa.

Kesällä 2016 MANEn pääsihteeri laati Ruotsin parlamentaarisen maaseutukomitean toimeksiannosta selvitykset suomalaisesta maaseutupolitiikasta ja maaseutuvaikutusten arvioinnista. Myös Norjan aluehallinnosta pyydettiin selvitys. Selvityksiä on käytetty taustamateriaalina, kun maaseutukomitea on syksyn aikana laatinut mietintöä yhtenäisestä kansallisesta politiikasta työn, kestävän kehityksen ja hyvinvoinnin puolesta Ruotsin maaseuduilla.

Euroopan maaseudun kehittämisen konferenssi järjestettiin Corkissa 5.–6.9.2016. Konferenssissa annettiin julistus Cork 2.0, jossa painotetaan tarvetta nykyistä paremmalle kaupunkien ja maaseudun väliselle kumppanuudelle ja sen tärkeyttä koko unionille. Julistuksessa nousee vahvasti esille maaseutuvaikutusten arviointi sekä paikkaperustaisuus.

Corkin 2.0 julistus ”Parempi elämä maaseutualueilla” sisältää kymmenen kohtaa, jotka ovat lyhyesti: Maaseudun menestyksen edistäminen, maaseudun arvoketjujen vahvistaminen, sijoittaminen maaseudun elinkykyyn ja -voimaisuuteen, maaseudun ympäristön säilyttäminen, luonnonvarojen hallitseminen, kannustaminen ilmastotoimiin, osaamisen ja innovaatioiden vauhdittaminen, hallinnan (governance) edistäminen maaseudulla, hallinnon selkeyttäminen ja politiikkatoimenpiteiden ja niiden vastuullisuuden parantaminen.

Paikalla Corkissa noin 250 muun eurooppalaisen sidosryhmän edustajan kanssa olivat maatalousneuvos Taina Vesanto maa- ja metsätalousministeriöstä sekä puheenjohtaja Petri Rinne Suomen Kylätoiminta ry:stä. Molemmat ovat MANEn jäseniä.

MANE osallistui Suomen Kylätoiminta ry:n kv-jaoston työskentelyyn. Kv-jaosto kokoontui muutamia kertoja vuoden 2016 aikana.

OECD:n maaseututyöryhmä kokoontui Pariisissa 7.11.2016. Kokouksen yhteydessä järjestettiin seminaari Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisesta harvaan asutusta alueesta. OECD

on laatinut raportin ”Territorial Reviews: Northern Sparsely Populated Regions” ja sen keskeisiä tuloksia pohdittiin seminaarissa. Kokouksessa ja seminaarissa Suomea edusti MANEN pääsihteeri. OECD:n NSPA-prosessiin osallistui Harvaan asutun maaseudun verkosto Tarja Lukkarin johdolla.

7 Maaseutuvaikutusten arviointi

Maaseutuvaikutusten arvioinnin käyttöönottoa edistettiin ja lähestymistapaa tehtiin tunnetuksi eri foorumeilla. Arviointia peräänkuulutettiin mm. MANEn ja sen sihteeristön antamissa lausunnoissa.

Maaseutuvaikutusten arvioinnin koulutustilaisuus pidettiin yhdessä Kuntaliiton kanssa maaliskuun lopulla. Koulutuksen tavoitteena oli esitellä Kuntaliiton ja Maaseutupolitiikan neuvoston uutta opasta ”Tehdään maaseutu näkyväksi! Maaseutuvaikutusten arviointi kunnan kehittämisen työkaluna”.

Kesäkuussa 2016 työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi artikkelikokoelman ”Näkökulmana paikkaperustainen yhteiskunta”. Julkaisussa on Christell Åströmin ja Hanna-Mari Kuhmonen kirjoittama artikkeli aiheesta ”Paikkaperustaisuus maaseutupolitiikan ja maaseudun kehittämisen lähtökohtana”, ja siinä mm. tarkastellaan, miten maaseutuvaikutusten arviointia voidaan hyödyntää työkaluna paikkaperustaisessa kehittämistyössä.

Kesällä 2016 toteutetussa maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman seurannassa selvitettiin, ovatko eri organisaatiot arvioineet maaseutuvaikutuksia asioiden valmisteluprosessissa, toteuttamisessa ja seurannassa, ja jos kyllä, missä asioissa ja tilanteissa, sekä millaisia kokemuksia arvioinnista on saatu. Samoin selvitettiin, miten organisaatiot ovat ottaneet toiminnassaan huomioon maaseutunäkökulman, mikäli arviointia ei ole käytetty.

Vastanneilla organisaatioilla maaseutuvaikutusten arviointia toteutetaan vaihtelevasti ja hyvin eri tavoin. Se voi olla koko organisaation toiminnan taustalla pääasiallisena vaikuttimena oleva ideologia ja motiivi, kun taas toisaalta se saattaa olla ajankohtainen vasta välillisten toimenpiteiden jälkiarviointina. Maaseutuvaikutukset nähdään usein kuuluvaksi osana toiminnan kokonaisarviointia, ei niinkään erillisenä osana tarkastelua. Kuntaliitolla on ollut aktiivinen rooli maaseutuvaikutusten arvioinnin kehittämisessä ja työkalun käyttöönoton edistämässä.

Kesällä 2016 MANEn pääsihteeri laati suomalaisesta maaseutuvaikutusten arvioinnista koosteen Ruotsin parlamentaarisen maaseutukomitean toimeksiannosta. Maaseutukomitea

pyysi maaseutuvaikutusten arvioinnista selvitystä myös Kanadasta ja Skotlannista, joihin myös MANEn verkosto pääsi perehtymään.

Syyskuussa lähetettiin kaikkiin maakuntiin esite ”Maaseutuvaikutusten arviointi työkaluksi alueuudistukseen”. Esite laadittiin yhteistyössä Kuntaliiton ja Suomen Kylätoiminta ry:n kanssa.

8 Paikallisen kehittämisen rakenteiden ja työtapojen vahvistaminen

Kansalaistoiminnan verkoston osana toimii yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen työryhmä. Tehtävänä on erityisesti Leader-työtavan levittäminen kaupunkeihin ja eri alueiden paikalliskehittäjien vuorovaikutuksen lisääminen.

Kansalaistoimijalähtöinen kehittäminen kaupungeissa on osa Suomen rakennerahasto-ohjelmaa kaudella 2014–2020. Kaupungin ja kansalaistoimijoiden kumppanuuteen ja Leader-metodiin perustuva toimintatapa nähdään hyödylliseksi erityisesti Euroopan sosiaalirahaston ESR:n sosiaalisen osallisuuden painopisteessä.

Yhteisölähtöisen paikallista kehittämistä esiteltiin Kuntamarkkinoilla syyskuussa *Kansalaislähtöisen kehittämisen mallit kaupungeissa* -otsikolla. Seminaarissa pohdittiin mm. mitä yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen on, ja miten kaupunki ja järjestöt voivat yhdessä edistää kaupunkilaisten hyvinvointia. Tilaisuudessa esiteltiin Kotkan ja Helsingin toimintamalleja.

9 Vuorovaikutus, yhteistyö ja yhteensovittaminen

Vuonna 2016 asetettiin niin maaseutupolitiikan neuvosto, saaristoasiain neuvottelukunta kuin kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä uudelle kaudelle. Eri politiikkalohkojen valmistelijoiden välillä on pidetty yhteyttä vuoden aikana ja mm. suunniteltu politiikkalohkojen sihteeristöjen yhteiskokousta, joka toteutettiin helmikuussa 2017.

MANE-verkostosta osallistuttiin kansallisen ja EU:n maaseutu- ja aluepolitiikan yhteensovittamiseen työryhmätyöskentelyn kautta. Yhteensovittamista tehtiin mm. maaseutuverkostopalveluiden ohjausryhmässä, hankeryhmissä sekä alueiden uudistumisen neuvottelukunnassa (AUNE).

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2017

1/2017	Päätöksen paikka. Kansallinen paikkatietostrategia 2017–2018 ISBN 978-952-453-943-2 (Verkkojulkaisu)
2/2017	Toimintaohjelma maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi Suomessa ISBN 978-952-453-944-9 (Verkkojulkaisu)
2b/2017	Action plan for reducing ammonia emissions in Finland ISBN 978-952-453-945-6 (Verkkojulkaisu)
3/2017	Saaristo- ja vesistömatkailuselvitys ISBN 978-952-453-947-0 (Verkkojulkaisu)
4/2017	Harvaan asuttu maaseutu – mahdollisuuksia täynnä. Harvaan asutun maaseudun strategia 2017–2020 ISBN 978-952-453-948-7 (Verkkojulkaisu)
5/2017	Nuoret aikuiset mökkiläisinä 2030 -selvitys ISBN 978-952-453-949-4 (Verkkojulkaisu)
6/2017	Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017-2019 ISBN 978-952-453-951-7 (Painettu) ISBN 978-952-453-952-4 (Verkkojulkaisu)
6a/2017	Det riksomfattande skärgårdsprogrammet 2017-2019 ISBN 978-952-453-953-1 (Painettu) ISBN 978-952-453-954-8 (Verkkojulkaisu)
7/2017	Maaseutukatsaus 2017 ISBN 978-952-453-957-9 (Painettu) ISBN 978-952-453-958-6 (Verkkojulkaisu)
8/2017	Maaseutukatsauksen 2017 kansalaiskyselyn yhteenvetoraportti ISBN: 978-952-453-959-3 (Painettu) ISBN: 978-952-453-960-9 (Verkkojulkaisu)
9/2017	Maaseutuverkoston arviointi 2017 ISBN 978-952-453-962-3 (Painettu) ISBN 978-952-453-961-6 (Verkkojulkaisu)